

725 Jakten på hjortejegeren

En spørreundersøkelse blant norske hjorteviltjegere med fokus på framtidig utøvelse av hjortejakt

NINA Rapport

Oddgeir Andersen
Atle Mysterud
Vebjørn Veiberg
Erling L. Meisingset
Line Camilla Wold



NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er en elektronisk serie fra 2005 som erstatter de tidligere seriene NINA Fagrapport, NINA Oppdragsmelding og NINA Project Report. Normalt er dette NINAs rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig.

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. De sendes til presse, ideelle organisasjoner, naturforvaltningen på ulike nivå, politikere og andre spesielt interesserte. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Jakten på hjortejegeren

En spørreundersøkelse blant norske hjorteviltjegere med fokus på framtidig utøvelse av hjortejakt

Oddgeir Andersen
Atle Mysterud
Vebjørn Veiberg
Erling L. Meisingset
Line Camilla Wold

Andersen, o., Mysterud, A., Veiberg, V., Meisingset, E. L. & Wold, L. C. 2011. Jakten på hjortejegeren - En spørreundersøkelse blant norske hjorteviltjegere med fokus på fremtidig hjortejakt. - NINA Rapport 725: 53 s.

Lillehammer, august 2011

ISSN: 1504-3312

ISBN: 978-82-426-2312-6

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

[Åpen]

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

REDAKSJON

Oddgeir Andersen

KVALITETSSIKRET AV

Bjørn Petter Kaltenborn

ANSVARLIG SIGNATUR

Børre K. Dervo (sign.)

OPPDRAGSGIVER(E)

Norges Skogeierforbund (NSF) og Norges Forskningsråd (NFR)

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER

Vidar Holthe (NSF) og Trond Værnes (NFR)

FORSIDEBILDE

Erling L. Meisingset

NØKKEWORD

- Hjortevilt
- Hjort (*Cervus elaphus*)
- Spørreundersøkelse
- Norge
- Jegere
- Jakt

KEY WORDS

- Ungulates
- Red Deer (*Cervus elaphus*)
- Questionnaire
- Norway
- Hunters
- Hunting

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA hovedkontor

Postboks 5685 Sluppen
7485 Trondheim
Telefon: 73 80 14 00
Telefaks: 73 80 14 01

NINA Oslo

Gaustadalléen 21
0349 Oslo
Telefon: 73 80 14 00
Telefaks: 22 60 04 24

NINA Tromsø

Framsenteret
9296 Tromsø
Telefon: 77 75 04 00
Telefaks: 77 75 04 01

NINA Lillehammer

Fakkeldgården
2624 Lillehammer
Telefon: 73 80 14 00
Telefaks: 61 22 22 15

www.nina.no

Sammendrag

Andersen, O., Mysterud, A., Veiberg, V., Meisingset, E. L. & Wold, L. C. 2011. Jakten på hjortejegeren - En spørreundersøkelse blant norske hjorteviltjegere med fokus på fremtidig hjortejakt. - NINA Rapport 725: 53 s.

Undersøkelsen ble gjennomført ved bruk av spørreskjema. Målgruppen var aktive hjorteviltjegere med varierende erfaringsgrunnlag og geografisk tilhørighet. Totalt 3000 utvalgte mottakere ble trukket ut og vi fikk 1820 svar (61 %). En ikke-respons sjekk viste at representativiteten til utvalget var meget god i forhold til de som hadde svart og de som ikke hadde svart.

Det var 5 % kvinner og 95 % menn med i undersøkelsen. Det var 0,6 prosentpoeng færre kvinner i utvalget, sammenlignet med andel kvinner som går på jakt i Norge. Kvinner hadde en gjennomsnittsalder på 42,2 år og menn hadde en gjennomsnittsalder på 48,1 år. Gjennomsnittsalderen for jegerne i undersøkelsen (47,8 år) var 2,8 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet for jegere.

Når det gjelder jaktinnsats, vet vi fra tidligere at jegere som bor i spredtbygde strøk jakter mer enn jegere som bor i byer (SSB, 2011). I tillegg fant vi at den generelle jaktinnsatsen økte med erfaring. Viltkjøtt er utvilsomt en viktig del av jaktopplevelse for mange hjorteviltjegere. Selv om 40 % oppgir at det har liten betydning, sier 48 % at viltkjøtt har stor betydning. Viltkjøttets betydning var signifikant større for erfarne jegere og jegere bosatt i spredtbygde strøk enn jegere med lite erfaring og jegere bosatt i tettbygde strøk. Det var også 26 % som mente at mer enn 50 kilo viltkjøtt var passe mengde til bruk i egen husholdning. Det var et fåtall (4 %) som mente at inntil 10 kg viltkjøtt var nok.

I undersøkelsen hadde 67 % jaktet hjort i 2010, mens 69 % av de som ikke hadde jaktet hjort, vurderte å jakte hjort i nær fremtid. Det var tidsklemma, mangel på ledig fritid, som ble oppgitt som viktigste årsak til at man ikke hadde jaktet hjort i 2010. De mest foretrukne tiltakene som skal til for at potensielle hjortejegere skal blir aktive jegere var å få tilgang til jaktområder som ligger innenfor det man anser som akseptabel reiseavstand (4 timer) og at det blir enklere å skaffe seg oversikt over jaktmulighetene i landsdelen man bor. Det ser ikke ut som at mangel på erfaring, i samme grad som tilgangen til jakt, er avgjørende for at man ikke kommer seg ut på jakt. For de som ikke hadde jaktet hjort i 2010, men ønsket å gjøre dette i fremtiden, var det sesongen fra 10. september til ut oktober måned som var den mest interessante jaktperioden.

Hjortejakta i dag foregår i stor grad uten bruk av hund. Det er 7,5 jegere uten hund, for hver jeger med hund i undersøkelsen. Det er kun i starten av jakta at jegere opplyser at de jakta lite på grunn av andre jegere i terrenget. Jegerne var også mest enige i at det var blitt mer fokus på å tjene penger på salg av hjortejakt, jegere bosatt i tettbygde strøk mener dette i større grad enn jegere som bor på bygda. Jegerne var i noe mindre grad enige i at tilgangen til hjortejakt hadde blitt bedre i løpet av de siste årene, hvor jegere i spredtbygde strøk var mer enige i påstanden enn jegere i tettbygde strøk. Jegerne var også mer enige enn uenige i at tilretteleggingen rundt hjortejakt som et opplevelsesprodukt har blitt bedre de siste årene, men her var det ingen forskjeller mellom bosted.

I jaktsesongen 2009/2010 var gjennomsnittlig antall felte hjort per jeger 0,9. Sammenholder vi fellingsstatistikken bare fra de tre fylkene med flest felte dyr (Hordaland, Sogn & Fjordane, Møre & Romsdal; 30.040 felte hjort i 2010) med antall jegere fra disse fylkene (16.700) blir det gjennomsnittlige tallet felte hjort 1,8. Hjortejegerne som deltok i denne spørreundersøkelsen felte i gjennomsnitt hele tre hjorter i 2010. Dette indikerer at jegerne i vårt utvalg er gjennomgående ivrigere, eller mer suksessrike, enn det vi ville vente ut fra et rent tilfeldig utvalg. Tre hjorter per jeger er mye, men indikerer samtidig at det må være plass til langt flere jegere under hjortejakta. Jegerne jaktet oftest i et jaktlag, og som oftest var medlemmene i jaktlaget venner og familie. Jegere fra de tradisjonelle hjortefylkene Hordaland, Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal jakter oftere alene enn jegere i andre landsdeler. Dette var spesielt i forhold

til jegere fra Akershus og Oslo, Agder og Rogaland og Trøndelag/Nordland. De mest vanlige måtene å betale for jakta på, var stykkpris per løyve, uavhengig av type dyr og stykkpris per løyve, varierende ut i fra type dyr. Vi fant også at 36 % oppga at de ikke betalte for jakta. Det kan tyde på at mange jakter sammen med grunneiere med jaktrett, som kan være en del av familien eller venner av jegeren. Uansett skapes det lite næring og økonomiske ringvirkninger til lokalsamfunnet ved en slik praksis.

Det var 59 % av jegerne som oppga at de jaktet på innmark. Andel hjort felt på innmark var sterkt, positivt korrelert med andelen av jakta som ble utøvd på innmark. Vi fant også at erfarne jegere oftere praktiserer smygjakt og brøle/rautjakt enn jegere med lite erfaring. Jegere i spredtbygde strøk benytter oftere posteringsjakt i utmark og innmark, også om natta, enn jegere som bor i tettbygde strøk. For jegere som bor i tettbygde strøk, er det drivjakt og jakt med hund som er de mest benyttede jaktformene.

Det var få som rapporterte om utgifter knyttet til overnatting under jakta. Dette kan bety at en stor del av jegerne faktisk overnatter hjemme, eller hos familie og venner når de er på hjortejakt. Totalforbruket under jakta hos den gjennomsnittlige jeger beløper seg til 7765 kr, hvorav fellingsavgifter utgjør 4076 kr. Kostnadene knyttet til betaling av fellingsløyver og jaktrett dekker sannsynligvis flere fellingsløyver, siden gjennomsnittlig antall felte hjort per jeger var nesten 3 dyr og at det på landsbasis er 1,35 fellingsløyve tilgjengelig per jeger som jaktet hjort. Variasjonen i forbruk var imidlertid stor og varierer med flere 10-tusen talls kroner. Vi fant også at jegere med lite erfaring har større forbruk knyttet til jakta. Dette kan skyldes at våpengarderoben og/eller utstyrslageret er mindre innholdsrikt enn hos erfarne jegere.

I forhold til bosted fant vi at jegerne primært ønsket å jakte i områder som lå nært eget hjemsted eller i de tradisjonelle hjortefylkene Sogn & Fjordane eller Møre & Romsdal. Hordaland virket å være mindre kjent for østlendinger, alternativt at Hordaland betraktes som for langt vekk i forhold til reiseavstand. Nesten halvparten synes inntil 4 timer var passende reiseavstand.

Dersom jegerne i fremtiden skulle velge, ønsker de å disponere et eget jaktterreng der det er mulig å benytte flere jaktmetoder og som byr på gode sjanser for å felle dyr. Jaktlaget som et sosialt fellesskap kommer igjen til syne og betraktes som viktig i den fremtidige hjortejakta, samtidig som at de ønsker å kunne felle alle dyra på den tildelte kvoten. Forskjellene i foretrukne fremtidige jaktmetoder var tydelige når det gjaldt erfaringsgrunnlag og bosted. Jegere med lite erfaring viste større interesse for flere jaktmetoder enn mer erfarne jegere. Jegere fra tettbygde strøk var mer interessert i jaktmetoder som postering i utmark, drivjakt, smygjakt og lokkejakt. Det mest tydelige var allikevel denne gruppens ønske om å kunne benytte jakthund (som ikke nødvendigvis var deres egen hund) til forskjellige jaktformer.

Når det gjelder fremtidig tilrettelegging ønsket bare 17 % at terrenget var tilrettelagt på forhånd. Andelen er ikke veldig stor, men viser at det finnes et potensielt marked. Tilrettelegging er derfor noe å tenke på for rettighetshavere som ønsker å tilby mer tilrettelagt jakt til et segment av jegere som sannsynligvis også er villige til å betale mer for dette. Ønsket tilrettelegging gjaldt først og fremst muligheter til oppbevaring av kjøtt på kjølelager og at man fikk en omvisning i terrenget med tanke på poster, trekkruter, skytetårn og rydding av poster/skuddsektorer. Et overnattingssted av normal standard var mer interessant å leie, enn et sted med enkel eller høy standard.

Den mest foretrukne betalingsmodellen var stykkpris, varierende ut i fra type dyr. Det var liten interesse for å betale en grunnpris og en fast eller variabel kilopris for felte dyr. Forvaltningsmessig sett burde det være slik at de mest "verdifulle" dyra, det vil si de dyra som besitter de egenskapene det er ønskelig å bringe videre til nye generasjoner, burde kostet mer å felle enn et mindre dyr. Dette er blant annet noe av tanken bak troféavgift som er utbredt på kontinentet, men som synes å være nesten fraværende i de områdene jegerne som deltok i denne undersøkelsen har vært.

Når vi ser på hva jegerne er villige til å betale per kilo kjøtt, virker det som at hjortejakta generelt ikke oppfattes å være for kostbar. Vi fant signifikante forskjeller i hva jegerne ønsket å betale i forhold til type dyr. Jegerne var villige til å betale noe mer for kalver og ungdyr i forhold til voksne dyr, enn hva de gjør i dag. Størst differanse var det for ungdyr, i forhold til voksne dyr. Når det gjelder de ulike periodene av jaktseasonen fant vi at 36 % var villige til å betale mer for å jakte den første jaktuka i september, sammenlignet med "normalpris" i oktober måned, og at andelen som er villige til å betale mer for jakta avtar jo senere ut i jaktseasonen man kommer. I november og desember var det henholdsvis 38 % og 44 % som ønsket å betale mindre for jakta.

Den viktigste informasjonskilden til å søke tilgang til nye jaktområder var venner og kjente, etterfulgt av internettsider. Jegere som søker seg nye jaktområder bør også benytte seg av hjorteviltregisteret (www.hjortevilt.no) som har opplysninger om fellingsdata på både kommune-, og valdnivå.

Når vi forsøker å sammenfatte hovedelementene som en god jaktopplevelse skal inneholde, fikk vi tre komponenter. Den første komponenten gikk på at jegeren fikk utbytte, antall skuddsjanser, at terrenget var lett å ferdes i og at været var fint under jakta. Den andre komponenten ble kalt mestring og variasjon og gikk på forhold som stort og variert jaktterreng, at man lærer noen nytt, det sosiale samværet med venner og å ete kjøtt fra selvskutt hjort. Den siste komponenten gikk utelukkende på salg av hjortekjøtt.

Det "eksklusive segmentet" ble definert som jegere med høyeste skår på betalingsvillighet eller interesse for å jakte i et sted hvor det var stor sannsynlighet for å felle et trofédyr. De med høyest betalingsvillighet er personer med høy inntekt, i 40-årene, høy utdanning og relativt lang jakterfaring, 80 % hadde mer enn 5 års jakterfaring. De jakter også hjortevilt ganske ofte, i snitt 4,9 ganger i løpet av de siste 9 årene. De jegerne som var mest fokusert på trofé, hadde også mye av de samme karakteristika som jegerne med høy betalingsvillighet, omtrent samme alder (43 år), men noe lavere inntekt, og noe lavere andel med høy utdannelse og kortere jakterfaring. De hadde derimot lenger erfaring med hjorteviltjakt og jaktet hjortevilt noe oftere, i snitt 5,3 ganger i løpet av de siste 9 årene. Gruppen med høy betalingsvillighet vil trolig ha større grad av gjenkjøp eller ønske jakt i samme terreng over flere år, enn jegere som går for trofeer. Et generelt trekk ved troféjegere er at de har lite grad av gjenkjøp, siden de gjerne går over på andre arter, eksempelvis annet hjortevilt eller arter i utlandet, når trofeet er sikret.

Vi har påvist en god del forskjeller mellom ulike landsdeler i denne undersøkelsen. Forskjellene kan i stor grad relateres til jaktkulturen og jakttradisjoner man har de ulike regionene. Viltkjøtt betydde minst for jegere bosatt i Agder og Rogaland, sammenlignet med de fleste andre landsdeler. Vi fant også at potensielle hjortejegere i Østlandsområdet med Oslo i større grad enn jegere i andre deler av landet manglet tilgang til jaktområder innen akseptabel reiseavstand fra hjemmet og at de syntes hjortejakt var for dyrt. Jegere på Østlandet var mer enige i at tilgangen til hjortejakt hadde blitt bedre i løpet av de siste årene, sammenlignet med jegere på Vestlandet. Jegeren i områder med høy tetthet av hjort, fra Hordaland til og med Møre & Romsdal, jaktet oftere alene enn jegere i andre deler av landet, og posteringsjakt var en mye brukt metode. På Østlandet, hvor hjortebestanden generelt er mer glissen, var det andre jaktmetoder som dominerte, og disse er gjerne de samme som tradisjonelt benyttes under jakt på elg. De i gjennomsnitt største jaktlagene fant vi i Agder, Rogaland, Hedmark og Oppland, mens de minste jaktlagene fant vi i Hordaland, der også flest jegere jakter alene. Jakt på innmark foregår mest i Sogn & Fjordane, Møre & Romsdal, Trøndelag og Nordland og minst i Hordaland. På Vestlandet er det også mer vanlig å drive posteringsjakt, mens drivjakt mot poster foregår oftest blant jegere fra Akershus og Oslo og på Østlandet ellers, smygjakt drives mest på Sør-Vestlandet, mens på Østlandet og i Trøndelag / Nordland var jakt med hund mer utbredt enn i andre deler av landet. Lokkejakt var mest vanlig på Østlandet ellers.

Hvordan forvaltningspraksisen er rundt om i landet er også forskjellig. I enkelte områder på Østlandet er det vanlig å knytte fellingsløyvene for hjort til jaktlagene som jakter elg. Hjorten blir da mer en "bonus" og havner kanskje ikke øverst på prioriteringslista under jakta. Samtidig var det jegere i Hedmark og Oppland som oftest leide jaktrett for en kortere periode, hvor stedene varierer hvert år eller var med i et jaktlag som leide jaktrett på åremål. Jegere fra Oslo og Akershus leide som oftest jaktrett for en kortere periode, men på samme sted hvert år. Hvilke betalingsmodeller som benyttes i forbindelse med hjortejakta varierte også. Fast kilospris er mest vanlig på Østlandet og i Trøndelag opp til Nordland. Dette kan tenkes å være samme praksis som benyttes for elgjakta i disse områdene. Ellers fant vi at en grunnpris og en fast eller variabel kilospris også var mer brukt i Hedmark og Oppland enn i de andre landsdelene.

Vi fant også at jegere fra Østlandsområdet, spesielt jegere fra Oslo og Akershus-området, generelt var mer interessert i å betale for ekstra (tilrettelagte) tjenester knyttet til hjortejakta enn jegere på Vestlandet. Betalingsvilligheten var også noe større for kalv og ungdyr hos jegere i Akershus og Oslo, på Østlandet ellers, og i Agder og Rogaland, mens jegere i fra, Akershus og Oslo, Hedmark og Oppland og Østlandet ellers, hadde høyest betalingsvillighet for voksne dyr.

Oddgeir Andersen, NINA, avdeling for naturbruk, 2624 Lillehammer, [oan@nina.no](mailto: oan@nina.no).

Atle Mysterud, Centre for Ecological and Evolutionary Synthesis (CEES), Biologisk institutt, Universitet i Oslo, 0316 Oslo.

Vebjørn Veiberg, NINA, avdeling for terrestrisk økologi, 7485 Trondheim.

Erling L. Meisingseth, Bioforsk Økologisk, 6630 Tingvoll.

Line Camilla Wold, NINA, avdeling for naturbruk, 2624 Lillehammer.

Abstract

Andersen, O., Mysterud, A., Veiberg, V., Meisingset, E. L. & Wold, L. C. 2011. Jakten på hjortejegeren - En spørreundersøkelse blant norske hjorteviltjegere med fokus på fremtidig hjortejakt. - NINA Report 725: 53 pp.

We conducted a survey using questionnaires targeting active deer hunters with varying experience and geographical locations. We received 1820 responses from 3000 selected recipients (61%), and a non-response check analysis confirmed that those who had responded and those who had not responded were comparably representative of our target group.

Study participants were 5% women and 95% men: representing a slightly smaller proportion (0.6 per cent) of women than the official records of Norwegian hunters who are women. Average age for women and men were 42.2 and 48.1 years, respectively, and the average age of hunters in the survey (47.8 years) was 2.8 percentage points higher than the national average for hunters.

Hunters who live in sparsely populated areas hunt more than those living in cities (SSB, 2011). Our survey also revealed that the overall hunting effort increased with experience. Wild game is undoubtedly an important part of the hunting experience for many deer hunters, with 48 per cent reporting that obtaining venison meat was an important aspect of hunting. The importance of venison was also greater for hunters from rural areas than those living in urban areas. Just over one quarter of respondents who thought that more than 50 kilograms game meat was the appropriate amount for annual household consumption. There were comparatively few (4%) who thought that up to 10 kg venison was sufficient.

Two thirds of respondents hunted deer in 2010, while 69% of those who did not hunt that year considered hunting deer in the near future. Respondents cited time pressures and lack of available leisure time as the primary reasons for not hunting. Respondents who were not active deer hunters reported that they would likely become active again if they had access to hunting areas that are within an acceptable distance (4 hours) and it were easier to obtain an overview of hunting opportunities in the region they live. Those who had not hunted deer in 2010 but wanted to do this in the future considered the season from 10 September to the end of October as the most interesting hunting period.

During the 2009-2010 hunting season, Norwegian hunters killed an average of 0.9 deer each. For the three counties in which the most of animals were killed (Hordaland, Sogn & Fjordane and Møre & Romsdal), the average number of deer felled per hunter was exactly twice the national average. Hunters participating in our survey, however, felled an average total of three deer in 2010—indicating the survey participants were generally more eager or successful than a random selection of hunters. Survey respondents hunted most often in a hunting party, and often had friends and family who also hunted. Hunters from the traditional deer hunting counties of Hordaland, Sogn & Fjordane and Møre & Romsdal were more likely to hunt alone than hunters from other parts of the country in general, and in Akershus and Oslo, Agder and Rogaland and Trøndelag / Nordland counties in particular.

Just over one third (36%) of the hunters reported that they did not pay for the hunt through a license purchase. This suggests that many hunt with landowners who themselves have hunting rights: some one who could be a friend or family member. However, this creates little economic benefit in the local communities from the hunting season. Respondents also reported few expenses related to accommodation during the hunting season, suggesting that a large part of the hunters actually stay at home or with family and friends while hunting deer. The average total expense during the hunt was NOK 7765, of which NOK 4076 was the felling tax. Total expenses varied greatly, however. Hunters with little experience generally spent more, perhaps because their gun collection and inventory of other equipment is less extensive than those of

experienced hunters.

Most hunters (59%) said they hunted in fields and cultivated areas. The proportion of deer felled in these areas was strongly and positively correlated with the proportion of hunting that took place in these areas. Experienced hunters often practiced stalking and used calls more than hunters with little experience. Hunters in rural areas more often use deer stands in looking for both woods and fields—even at night—than hunters who live in densely populated areas. Flush hunting and hunting with dogs were the most utilized search forms for hunters living in densely populated areas. Hunters with little experience showed greater interest in several hunting methods than more experienced hunters. Hunters from urban areas were more interested in hunting methods such as deer stands in the forest, flush hunting, stalking and using hunting lures. This group also had a much stronger desire to use a hunting dog (not necessarily their own dog) in various forms of hunting.

Hunters primarily wanted to hunt in areas that were either close to their own home or in the traditional deer counties of Sogn & Fjordane and Møre & Romsdal. Fewer Norwegians living in the eastern part of the country were familiar with the conditions in Hordaland county, and was also considered too far away in terms of travel distance (up to 4 hours, according to half the respondents).

The most preferred payment model was the unit price that varied based on type of animal. We found little interest in a system that involved paying a base price and either a fixed or variable per kilogram rate for killed animals. From a management perspective, there should be such that the most "valuable" animals (i.e., those animals that possess the qualities you wish to pass on to new generations) should cost more to fell than a smaller animal. This is part of the thought behind the "trophy fee" that is widespread in central Europe but nonexistent in the areas hunters who participated in this survey have been.

With respect to what hunters are willing to pay per pound of meat, deer hunting in general is not perceived to be too expensive. We found substantial differences in what hunters want to pay in relation to the type of animal. Hunters would be willing to pay more for calves and young deer than for adult animals, than they pay today. The greatest difference was for the young animals, compared to adult animals. We found that 36% were willing to pay more to hunt the first week of the season in September, compared with "normal" price in the month of October, and the proportion who are willing to pay more for hunting declines as the season progresses.

The survey results highlighted three main elements that a good hunting experience should include. The first component was that the hunter got the benefit of the experience, with a number of shooting chances, terrain that was easy to walk in and weather that was pleasant during the hunt. The second component can be called mastery and variety, and involved large and varied hunting terrains, learning something new, socializing with friends and eating meat from deer one shot him or herself. The final component was financial and involved profit from the sale of venison.

The "exclusive segment" was defined as hunters with the highest scores on willingness or interest to hunt in a place where there was likely to fell a trophy animal. Those with the highest willingness to pay are those with high incomes, approximately 40 years old, highly educated and with relatively extensive hunting experience (80% had more than 5 years of hunting experience). They also hunt deer quite often, on average 4.9 times over the last 9 years. The hunters who were most focused on the trophy, also had a lot of the same characteristics as hunters with high incomes, were about the same age (43 years), but had slightly lower incomes, had a slightly lower proportion of highly educated individuals and had less hunting experience. They, however, had longer experience with deer hunting and hunted deer more often: on average 5.3 times over the last 9 years.

Hunters from different regions within Norway differed in some important ways that can a function of the varying regional hunting culture and traditions. Hunters living in Agder and Rogaland counties were more interested in securing venison, compared with most other parts of the country. Deer hunters in eastern Norway, and especially in and around Oslo, lacked access to hunting areas within reasonable distance from home and thought deer hunting was too expensive. Hunters in eastern Norway were likely to agree that access to deer hunting had been better over the last year, compared with hunters on the west coast. Hunters in areas with high densities of deer (Hordaland and Møre & Romsdal counties) were more likely to hunt alone, and often used deer stands. In southeast, where deer populations are generally smaller and density is less, other hunting methods dominated, and were often the same as those traditionally used during the hunt for elk. Hunting teams were larger in Agder, Rogaland, Hedmark and Oppland, while the smallest hunting teams are found in western Norway (where most hunters hunt alone). Hunting takes place mostly in fields in Sogn & Fjordane, Møre & Romsdal, Trøndelag and Nordland counties. Flush hunting usually takes place among hunters from Akershus and Oslo and eastern Norway in general, stalking is done mostly on the southwest coast, while hunting with dogs was more widespread in eastern Norway and Trøndelag / Nordland counties.

Management practices for deer hunting differ among regions in Norway. In some areas in Eastern Norway, it is common to associate hunting permits for deer with hunting teams who are most interested in hunting moose. Any deer felled during the moose hunt will be more of a bonus and are not a top priority during the hunt. Hunters in Hedmark and Oppland counties usually either leased hunting rights from land owners for a shorter period, with locations varying each year, or were involved in a hunting party who leased hunting rights for a fixed term. Hunters from Oslo and Akershus counties leased hunting rights usually for a shorter period, but at the same place every year. The payment models used in conjunction with deer hunting also varied. A fixed price per kilogram is most common in eastern and Trøndelag to Nordland counties, and is often the same practice used for moose hunting in these areas. Otherwise, we found that a basic price in connection with either a fixed or variable per kilogram price was also more common in Hedmark and Oppland counties than in other regions.

Oddgeir Andersen, NINA, avdeling for naturbruk, 2624 Lillehammer, [oan@nina.no](mailto: oan@nina.no).

Atle Mysterud, Centre for Ecological and Evolutionary Synthesis (CEES), Biologisk institutt, Universitet i Oslo, 0316 Oslo.

Vebjørn Veiberg, NINA, avdeling for terrestrisk økologi, 7485 Trondheim.

Erling L. Meisingseth, Bioforsk Økologisk, 6630 Tingvoll.

Line Camilla Wold, NINA, avdeling for naturbruk, 2624 Lillehammer.

Innhold

1 Innledning.....	12
2 Metode	14
3 Analyser.....	15
4 Resultater	16
4.1 Representativitet	16
4.2 Bakgrunnsinformasjon om jegerne som deltok i undersøkelsen	16
4.2.1 Generell jakterfaring	17
4.2.2 Syn på natur og miljø	19
4.2.3 Viltkjøtt og jaktopplevelser	20
4.3 Om hjortejakt generelt	21
4.3.1 De potensielle jegerne	22
4.3.2 Bruk av hund	23
4.3.3 Når ønsker jegerne å jakte hjort?	24
4.4 Jaktutøvelse i 2010	25
4.4.1 Erfaring med hjortejakt	26
4.4.2 Jaktinnsats og felt hjort	27
4.4.3 Kjøp av jaktrett og betalingsmodeller	28
4.4.4 Jakt på innmark og i utmark	30
4.4.5 Jaktmetoder	31
4.4.6 Hvor mye kjøtt?	33
4.4.7 Forbruk	33
4.4.8 Dagens situasjon	34
4.5 Ønsker og planer for hjortejakt i de nærmeste årene	35
4.5.1 Den fremtidige hjortejakta	36
4.5.2 Fremtidig tilrettelegging av hjortejakta	38
4.6 Betalingsvilje, informasjonskanaler og jaktopplevelse	41
4.6.1 Betalingsmodeller	41
4.6.2 Betalingsvilje for kjøtt og tid på sesongen	41
4.6.3 Informasjonskanaler	45
4.6.4 En god jaktopplevelse	45
4.7 Det "eksklusive" segmentet; trofé og høy pris	47
5 Diskusjon.....	48
5.1 Utvalget	48
5.2 Dagens tilbud - Jaktutøvelsen i 2010	49
5.3 Forbruk	50
5.4 Ønsker og planer for hjortejakta i de nærmeste årene	50
5.5 Betalingsvilje	51
5.6 Forskjeller mellom landsdeler	51
6 Referanser	53

Forord

Rapporten er skrevet på oppdrag fra prosjektet "Produktutvikling hjortejakt - jegerundersøkelse" ledet av utmarksrådgiver Vidar Holthe i Norges Skogeierforbund. Prosjektet er finansiert av Skogtiltaksfondet med delfinansiering fra prosjektet "Utmark og innmark som basis for produksjon av hjort i Norge" finansiert over programmet "Natur og næring" til Norges Forskningsråd. NFR-prosjektet ledes av professor Atle Mysterud ved Universitetet i Oslo. Datainnsamlingen har skjedd i regi av Statistisk sentralbyrå med Mathias Killengren Revold som kontaktperson. Torvald Tangeland ved NINA sitt kontor i Oslo har laget Questback-løsningen til de som valgte å besvare undersøkelsen elektronisk. En stor takk til Vidar Holthe, Arve Aarhus og de øvrige forfatterne som har bidratt med kommentarer underveis i prosessen med å utarbeide spørreskjemaet og gitt konstruktive kommentarer på utkast til rapporten.

Lillehammer, 4. august 2011

Oddgeir Andersen
Prosjektleder

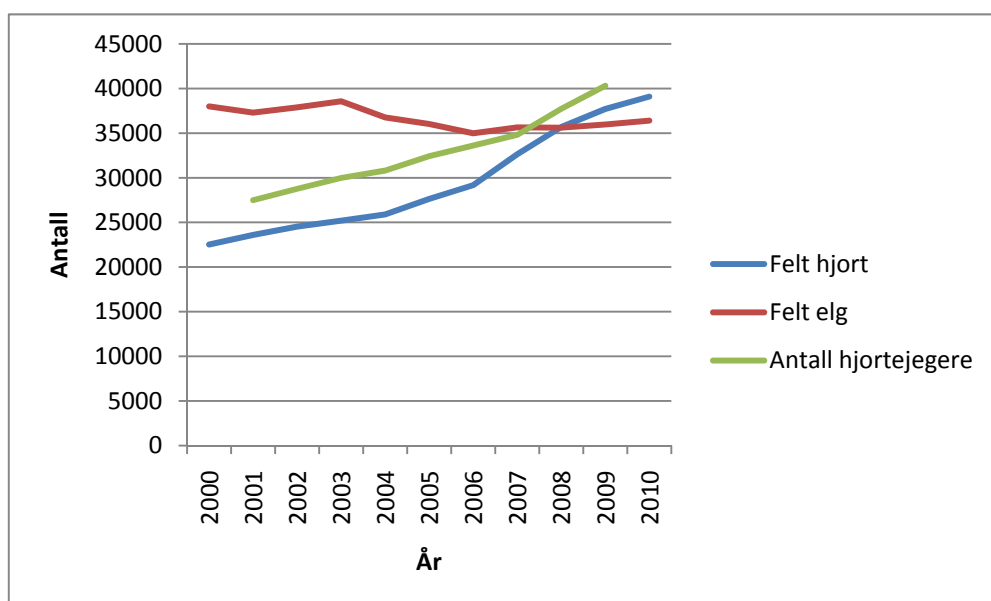
1 Innledning

En undersøkelse blant medlemmer av Norges Skogeierforbund viste at hele 2/3 av grunneierne oppgir at på deres eiendom jakter de hovedsakelig hjort selv, sammen med venner, slekt og bekjente. Kun 8 % oppgir at de hovedsakelig leier ut gjennom turoperatør/jaktformidler (Olaussen & Mysterud, 2010). Mangel på kunnskap er en av faktorene med betydning (for 43 %) for hvorfor grunneierne ikke i større grad forsøker å øke inntektene fra hjortejakt. Vi mangler også kunnskaper om hvordan nåværende og potensielle hjortejegere ser på dagens gjennomføring og administrering av hjortejakt, og hvordan de ser på tilbud som går i retning av at jakta utvikles mer mot et opplevelsesprodukt. En slik utvikling kan bety et større tilbud av tilleggsprodukter rundt selve jaktutøvelsen, og at jakta blir mer kommersialisert.

Økt kommersialisering kan øke tilgangen til hjortejakt for tilreisende jegere. Grunneierne selv mener det er store muligheter for å øke inntektene fra hjortejaktsalg. Hva er så årsakene til dette ikke skjer? Hele 60 % oppgir at de opplever det som et problem at lokale jegere kan bli stengt ute fra jakten hvis tilreisende jegere slippes til. En hovedutfordring for å øke andelen grunneiere som vil utnytte det økonomiske potensialet ved hjortejakt bedre, er derfor å finne løsninger og produkter som tilgodeser en kombinasjon av fortsatt lokal jakt og samtidig en viss kommersialisering og økt tilgang for tilreisende jegere. Med dagens kraftig økte bestander, bør det være mulig å finne muligheter for å få plass til begge deler på en måte som ivaretar begge hensyn. Vi vet imidlertid lite om hvilke produkter som potensielle nye hjortejegere etterspør. Dette er utgangspunktet for denne undersøkelsen.

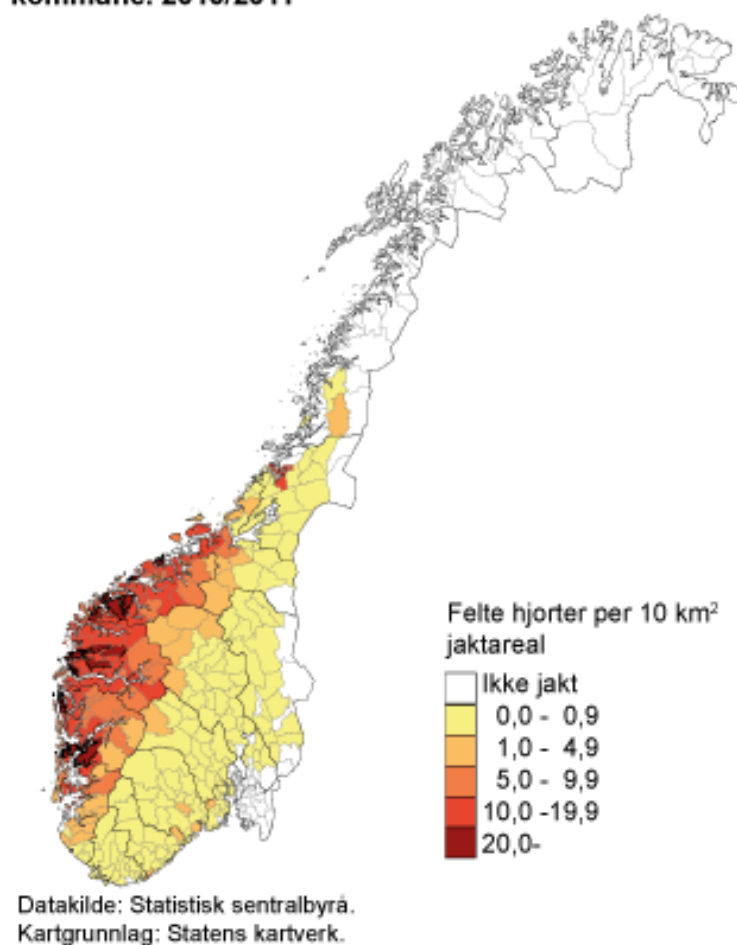
I 2008 ble det for første gang innrapportert flere felte hjort (35 686) enn elg (35 620) i Norge, noe som gjentok seg i 2009 og 2010 (Figur 1). Tradisjonelt er det Vestlandet som har vært hjortens kjerneområde, men de siste ti-årene har hjorten spredt seg ut til store deler av sør- og østlandsområdet og nordover til de sørligste kommunene i Nordland. Fellingsdata fra SSB (2010) viser at hoveddelen av uttaket fortsatt foregår på Vestlandet, men enkelte kommuner i innlandsfylkene begynner etter hvert å få avskytningsfall som viser uttak på mellom 1-5 hjort per 10 km² tellende areal (Figur 2). Samtidig som statistikken viser en økning i antall felte hjort og antall jegere som rapporterer at de har jaktet hjort, viser det seg at det enkelte steder i landet er problematisk å få tilgang til hjortejakt. I andre deler av landet ikke er nok interesse blant jegere til å felle de hjortene som det er gitt fellingsløyver på.

Forskningsprosjektet "Utmark og innmark som basis for produksjon av hjort i Norge" over programmet "Natur og næring", Norges forskningsråd, har som et delmål å skaffe mer kunnskap om hvordan man kan øke den næringsmessige utnyttningen av den betydelige utmarksressursen som hjorten har blitt (Mysterud & Holthe, 2007). Prosjektet "Produktutvikling hjortejakt", som har gjennomført spørreundersøkelsen som her rapporteres, har hatt som mål å skaffe kunnskap om hjortejegerne som kan brukes for å videreutvikle dagens tilbud når det gjelder hjortejakt.



Figur 1. Antall innrapporterte felt elg, felt hjort og antall jegere som har jaktet hjort for jaktårene 2000/01-2009/10. Tall på antall hjortejegere høsten 2010 foreligger ikke. Data fra SSB 2011.

Antall felte hjorter per 10 km² tellende jaktareal, etter kommune. 2010/2011*



Figur 2. Kommunevis oversikt over antall felte hjort per 10 km² tellende jaktareal i 2010.

2 Metode

Undersøkelsen ble gjennomført som en postal spørreundersøkelse og med mulighet til å svare via et nettbasert spørreskjema med innloggingsfunksjon. Målgruppen var aktive hjorteviltjegere med varierende erfaringsgrunnlag og geografisk tilhørighet. Totalt 3000 utvalgte mottakere ble trukket ut på bakgrunn av følgende kriterier:

1. Har jaktet hjortevilt (dvs. hjort, elg, villrein eller rådyr) ett eller flere år i perioden 2002-2009 (disse utgjør det totale antallet hjorteviltjegere).
2. Fra denne gruppen ble de som hadde *betalt* jegeravgiften for 2010/2011 trukket ut. Disse ble definert som aktive hjorteviltjegere.
3. Gruppen aktive hjorteviltjegere ble deretter stratifisert etter bostedskommune og antall år de har rapportert å ha jaktet hjortevilt i perioden 2002-2009.
 - a. Jaktet hjortevilt 1-4 år ble klassifisert som uerfaren hjorteviltjeger
 - b. Jaktet hjortevilt 5-9 år ble klassifisert som erfaren hjorteviltjeger
4. Til slutt trakk vi ut 1500 uerfarne og 1500 erfarne hjorteviltjegere (totalt 3000 personer) etter en fylkesvis utvalgsplan.

Spørreskjema ble sendt ut den 24. januar 2011. Det var som nevnt mulig å besvare undersøkelsen via internett, med en påloggingsfunksjon hvor man ble bedt om å oppgi ID-nr (fra spørreskjemaet) og et unikt passord som var trykket på spørreskjemaet de fikk tilsendt i posten.

Spørreundersøkelsen hadde 14 dagers svarfrist. Vi fulgte standard prosedyre med tanke på oppfølging og puring på respondenter som ikke svarte innen fristen (Dillman, 2006). Når fristen nærmet seg ble det sendt ut en påminnelse til de som ikke hadde besvart undersøkelsen og 14 dager etter påminnelsen ble et nytt skjema sendt ut sammen med en puring til de som ikke hadde besvart undersøkelsen postalt eller via internett. Datainnsamlingen ble avsluttet den 22. mars. Av de 3000 utsendte spørreskjemaene, fikk vi inn 1820 svar, en svarinnngang på 60,7 % (Tabell 1).

I svarfila koblet SSB til opplysninger om kjønn, alder, hvilke hjorteviltarter vedkommende hadde jaktet de siste 5 årene, bostedsavgrensning (tettsted eller spredt bebyggelse etter SSB sin definisjon) og utdanningsnivå inndelt etter SSB sin standardskala som er ungdomsskole, videregående eller høyere utdanning.

Segmenteringsvariable som benyttes i rapporten er:

- Jakterfaring (1-4 år, 5 år eller mer)
- Bosted (landsdel og tettstedsavgrensning)

På spørsmål om holdninger til natur og miljø ble "New environmental paradigm" (NEP) - skalaen benyttet til å klassifisere respondentenes natursyn. Skalaen er 5-delt og går fra helt uenig til helt enig. Svarverdiene på de tre siste utsagn i spørsmålsbatteriet kodes om slik at alle utsagn har samme retning på svarene i forhold til et biosentrisk syn på naturen. Deretter ble samlet sumskår for alle utsagnene beregnet og delt på antall utsagn (7 stk). Den nye variabelen gir da en skåreverdi, eller indeks, på hvor respondentene ligger langs en skala som går fra et antroposentrisk (lav skåreverdi) til et biosentrisk (høy skåreverdi) syn på forholdet mellom mennesket og natur. Respondentene ble deretter klassifisert inn i tre grupper, etter skåreverdier på NEP-skalaen der verdier $\leq 3,0$ kategoriseres som lav, verdier fra 3,0-4,0 kategoriseres som middels og verdier over 4,0 kategoriseres som høy grad av biosentrisme.

3 Analyser

Resultatene presenteres deskriptivt med gjennomsnittsverdier, standardfeil (S.E.) og gjennomsnittsskår (på skalaspørsmål, f.eks. på en skala der 1=helt uenig og 5=helt enig). I resultatbeskrivelsen er alle verdier rundet av til nærmeste hele tall, med unntak av de tilfeller der det er nødvendig å beskrive forskjeller på desimalnivå. Desimalverdier er angitt i tabeller og figurer. Ved korrelering av kategoriske variable (jaktinnsats og antall felte hjort) er en Contingency coefficient (C) benyttet, på kontinuerlige variable er Pearsons produkt-moment korrelasjon (r_p) brukt.

For å teste om det er statistisk sikre forskjeller i svarfordelingene mellom to grupper (dette er jakterfaring (≤ 4 år, ≥ 5 år) eller tettstedsavgrensning (tettbygd eller spredtbygd strøk), er en t-test benyttet. For landsdeler er enveis variansanalyse (ANOVA) med Bonferronis korreksjon (såkalt post-hoc test) brukt for å justere for flere sammenligninger (multippel testing) mellom kategoriene. I de tilfeller variansanalysen viser signifikante forskjeller mellom gruppene, mens post-hoc testen (Bonferroni-metoden er meget streng/konservativ i så måte) ikke viser signifikante forskjeller, er statistikken for variansanalysen rapportert, men ikke statistikken for post-hoc testen. Før statistiske tester ble utført, ble variablene som skulle analyseres kontrollert med tanke på om de oppfylte de statistiske kravene til normalfordeling. Her må det også nevnes at t-test er nokså robust mot avvik fra normalfordeling og er av den grunn brukt på kategoriske variable som har en logisk retning på skalaen som er brukt.

Faktoranalyse forsøker å identifisere underliggende dimensjoner, eller faktorer, som forklarer mønster i korrelasjoner innen et sett av variable (også kalt spørsmålsbatteri) som vi vanligvis ikke kan se direkte uten å korrelere alle variablene mot hverandre. Her er det brukt en Principal komponent analyse (PCA) med varimax rotasjon på spørsmålene om hva som er en god jaktopplevelse, se Tabell 19. Varimax rotasjon minimerer antall variabler med høye faktorladninger innen hver faktor (underliggende dimensjoner). Denne metoden forenkler fortolkningen av faktorene/dimensjonene. Eigenverdi (Fra eng: Eigenvalue; et statistisk mål på hvor mye av den totale variasjonen som blir tatt høyde for i den enkelte faktor/dimensjon) var satt til 1, og antall komponenter er fastsatt ut i fra en vurdering av forklaringsgraden til ulike faktorløsninger med mellom 2-6 komponenter. For å bevare en så enkel struktur som mulig, er faktorer som lader med 0,3 eller mer på to eller flere komponenter utelatt fra analysen. Faktorer med faktorladninger under 0,3 er ikke vist i tabellfremstillingen.

Reliabilitetsanalyse (Cronbachs alpha) er et mål på korrelasjonen mellom utsagnene som inngår i et sett bestående av flere utsagn (eksempelvis de utsagn som inngår i en komponent i en faktoranalyse) og sier noe om samvariasjonen i svarfordelingen mellom disse utsagnene. Alpha verdier høyere enn 0,65-0,70 er ansett å være pålitelige (Vaske, 2008). Verdiene må likevel brukes med fornuft siden analysemetoden sier noe om samvariasjonen, men ikke nødvendigvis i hvilken grad det finnes flerdimensjonalitet innenfor settet av variabler som vurderes (Shelby, 2011). Reliabilitetsanalyse er brukt på NEP-skalaen og på komponentene som fremkom av faktoranalysen av en god jaktopplevelse (se Tabell 19).

Signifikansnivå (p) på 0,05 er benyttet for å vurdere om det er signifikante forskjeller mellom grupper. $p < 0,05$ er en standard inndeling som definerer konfidensintervallet slik: gjennomsnitt $\pm 1,96$ Standardfeil (S.E.). Vanligvis forenkles konfidensintervallet til ± 2 S.E. Dersom konfidensintervallene mellom gruppene som sammenlignes ikke er overlappende, er forskjellene signifikante. Alle analyser er foretatt i programvaren PASW (tidligere kalt SPSS) versjon 18.0.

4 Resultater

4.1 Representativitet

Siden det er koblet på registerdata fra SSB for personer som ble trukket ut til å være med i undersøkelsen, ble det gjennomført en sammenligning av opplysninger som finnes om de som har besvart (n=1820) og de som ikke har besvart (n=1180) undersøkelsen, en såkalt ikke-respons sjekk. Dette ble gjort for å se om det er store skjevheter blant de som har besvart i forhold til de som ikke har besvart undersøkelsen med tanke på kjønn, alder, utdanning, landsdel, hvor de bor og jakterfaring. Når det gjelder forskjeller med tanke på kjønn, var det ingen forskjell i andel menn (95 %) og kvinner (5 %) blant de som har svart og ikke svart på undersøkelsen. For alder var det en økende andel som har svart med økende alder. Blant de yngste jegerne (16-25 år), etter SSB sin inndeling av alderskategorier, var det 44 % som har svart, i gruppen 26-44 år og 45-66 år er det henholdsvis 56 % og 66 % svar, mens i den eldste aldersgruppen (≥ 67 år) er det 76 % som har svart. Det er også en økende andel som har svart, jo høyere utdannelse man har. Blant de med høyest fullførte utdanning lik ungdomsskole, videregående skole eller høyere utdanning, var svarprosenten henholdsvis 55 %, 60 % og 68 %.

For de ulike landsdelene (inndelt etter SSB sine kategorier), var det lavest svarandel fra Hedmark og Oppland (56 %) og Østlandet ellers (Buskerud, Østfold, Vestfold og Telemark, 58 %). Hordaland har 60 % svar, mens Trøndelag, Agderfylkene og Rogaland har 61 % svar, tilsvarende gjennomsnittet for undersøkelsen. Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal har 63 % svar, mens Oslo og Akershus har 67 % svar (Tabell 1). Det er heller ingen store forskjeller i svarfordeling mellom tettbygde strøk (60 %) og spredtbygde strøk (62 %). Når det gjelder erfaring som hjorteviltjeger, så har jegere med til og med 4 års erfaring 53 % svar (utgjør 44 % av alle svarene), mens jegere med 5 eller flere års erfaring har en svarandel på 68 % (utgjør 56 % av alle svarene). Vi finner også en høyere andel svar blant de som jaktet hjort sesongen 2009/10 (67 %) enn hos de som ikke jaktet hjort dette året (54 %).

Kort oppsummert kan vi si at regioner med liten tradisjon for hjortejakt, som østlandsområdet, har en lavere svarandel enn forventet. Jegere med lav utdanning, liten jakterfaring eller yngre jegere har en lavere svarandel enn eldre jegere, jegere med lang jakterfaring eller høy utdanning. Disse forskjellene virker logiske, siden alder og jakterfaring til en viss grad henger sammen. Det samme kan sies om utdanningsnivå, som også har en viss sammenheng med alder. Det var ingen forskjell av betydning når det gjelder fordeling mellom kjønn eller om man bor i tettbygd eller områder med spredt bebyggelse. Representativiteten vurderes til å være meget god med tanke på svarprosent og demografi mellom de som har svart og de som ikke har svart.

4.2 Bakgrunnsinformasjon om jegerne som deltok i undersøkelsen

Dette kapitlet omhandler alle respondentene i undersøkelsen og viser demografiske data og den generelle jakterfaringen de har. Det var 5 % kvinner (n=90) og 95 % menn (n=1730) blant respondentene. Kvinner hadde en gjennomsnittsalder på 42,2 år og menn hadde en gjennomsnittsalder på 48,1 år (pr. 1 januar 2011). Sammenslått var gjennomsnittsalder 47,8 (\pm S.E. 0,34). Yngste respondent var 18 år og eldste respondent var 80 år. Femtiseks prosent (n=1015) bodde i spredtbygd strøk og 44 % (n=802) bodde i tettbygde strøk.

Hordaland stod for hele 32 % av svarene. Hovedårsaken til det høye tallet skyldes at det ble sendt ut relativt flere spørreskjemaer i dette fylket sammenlignet med de andre fylkene. Møre & Romsdal, Sør-Trøndelag og Rogaland representerte hver for seg litt over 10 % av svarene. Sogn & Fjordane har 8 % av svarene og øvrige fylker mellom 1-4 % av svarene. Svarprosenten i de ulike landsdelene varierte fra 67 % i Akershus og Oslo, til 56 % i Hedmark og Oppland (Tabell 1). I de landsdelene som har lang tradisjon med hjortejakt lå svarprosenten mellom 60-63 %.

Tabell 1. Respondentene etter landsdel, svarprosent og antall utsendte spørreskjema til landsdelen.

	Antall utsendte skjema	Svar (%)
Akershus og Oslo	180	67
Hedmark og Oppland	161	56
Østlandet ellers	260	58
Agder og Rogaland	483	61
Hordaland	967	60
Sogn & Fjordane, Møre & Romsdal	609	63
Trøndelag, Nordland	340	61
Totalt	3000	60,7

Tabell 2. Antall år som hjorteviltjeger for perioden 2001-2010.

År	N	%
1	261	14,3
2	198	10,9
3	173	9,5
4	162	8,9
5	90	4,9
6	97	5,3
7	121	6,6
8	210	11,5
9	508	27,9
Total	1820	100,0

Det var 17 % (n=315) som hadde utdanning til og med ungdomsskole, 58 % (n=1040) hadde fullført videregående skole og 25 % (n=452) hadde høyere utdanning. Tretten personer hadde ikke oppgitt høyeste fullførte utdanning. Respondenter i yngre aldersgrupper kan fortsatt være under utdanning og har dermed ikke fullført videregående skole eller høyere utdanning. På landsbasis har nesten 28 % utdanning på høyskole eller universitetsnivå og høsten 2010 var andel i befolkningen med grunnskole som høyeste utdanning 29 % (SSB).

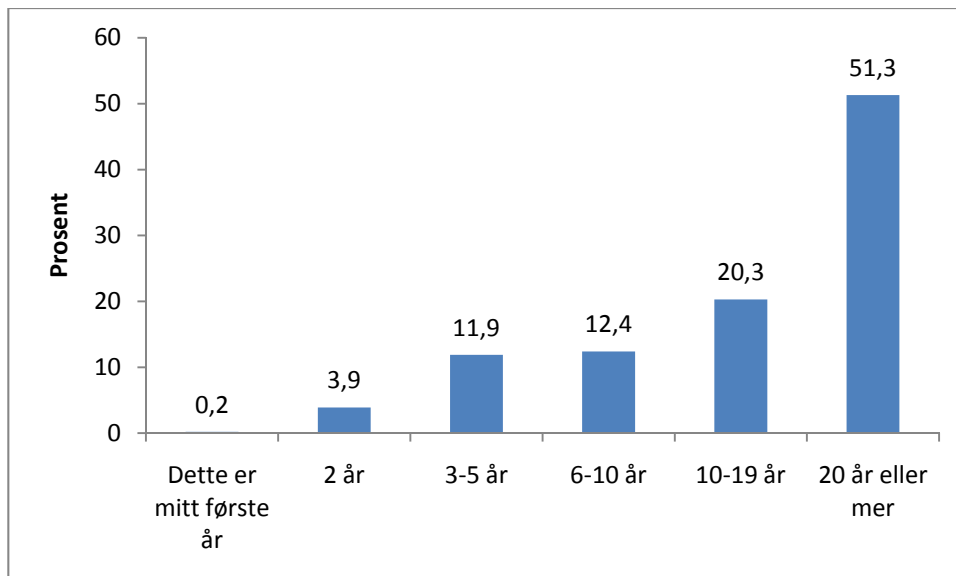
Det var 33 % som hadde en samlet bruttoinntekt (før skatt) i husholdningen på inntil 500.000 kr, 36 % hadde en samlet bruttoinntekt på mellom 500.000-799.000 kr, 17 % hadde inntekt mellom 800.000- 999.000 kr, mens 14 % hadde inntekt på 1 million kr eller mer. Median inntekt etter skatt for alle husholdninger var 397.000 kr i 2009.



4.2.1 Generell jakterfaring

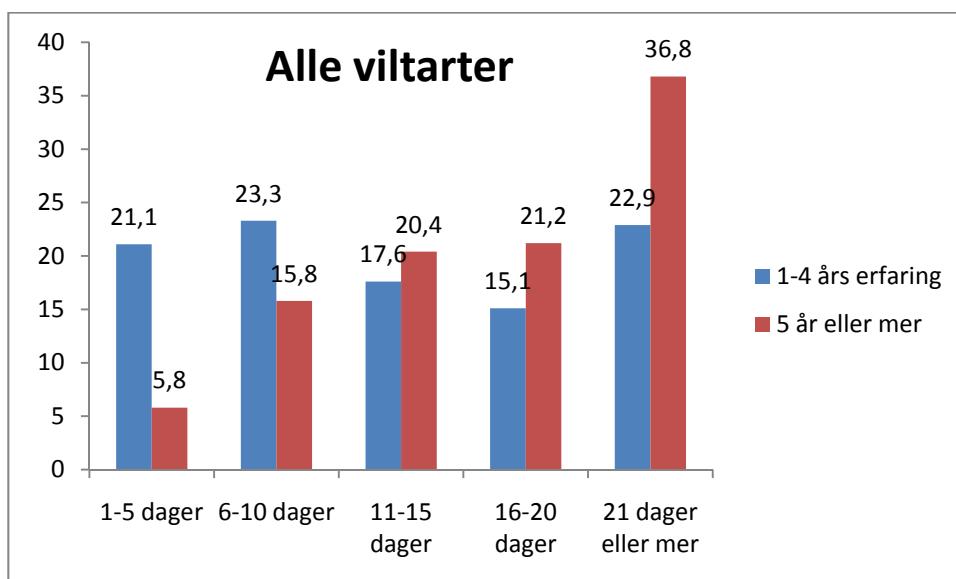
Respondentenes erfaring som hjorteviltjeger fra perioden 2001-2010 er vist i Tabell 2. Det var 51 % som i løpet av dette tidsrommet hadde mer enn 5 års erfaring med hjorteviltjakt og 28 % av respondentene hadde jaktet hjortevilt hvert år i denne perioden (Tabell 2). Når vi spurte om hvor mange år respondentene hadde jaktet, fant vi at 51 % hadde en generell jakterfaring (ikke nødvendigvis som hjorteviltjeger) på 20 år eller mer (Figur 3). Det var kun 3 personer som oppga at dette var deres første jaktår og 4 % (n=71) som oppga at dette var deres andre år på jakt (Figur 3).

Bilde 1. Halvparten av jegerne i undersøkelse hadde mer enn 5 års erfaring med hjorteviltjakt i løpet av de siste 10 årene. Foto: Erling L. Meisingset.



Figur 3. Hvor lang generell erfaring man har som jeger. N=1813, andeler i prosent.

Antall jaktdager i løpet av et normalt jaktår varierte med jegerens erfaringsgrunnlag. Samlet sett for hele utvalget ga gjennomsnittlig jaktinnsats en skår på 3,4, tilsvarende å ligge et sted mellom intervallet 11-15 dager og 16-20 dager. Medianverdien var 3, tilsvarende 11-15 dager. For alle jegerne samlet hadde under 13 % (n=226) jaktet i inntil 5 dager, mens 31 % (n=556) hadde jaktet i 21 dager eller mer. Det var litt under 20 % i hver erfaringsgruppe som jaktet i henholdsvis 6-10, 11-15 og 16-20 dager i løpet av et normalt jaktår. En større andel av jegerne med liten erfaring jaktet normalt færre dager (inntil 10 dager) sammenlignet med de mer erfarne jegerne. Tilsvarende var jegerne med lang erfaring overrepresentert i gruppen jegere som jaktet 11 dager eller mer per år. Det var 37 % av jegerne med lang erfaring som oppga at de jaktet 21 dager eller mer (Figur 4). Forskjellen i jaktinnsats mellom uerfarne og erfarne jegere var signifikant ($t_{1, 1807} = -11,18$, $p=0,001$). Tilsvarende fant vi også at den årlige jaktinnsatsen var signifikant større for jegere bosatt i områder med spredt bebyggelse enn for jegere fra tettbygde områder ($t_{1, 1804} = -7,79$, $p=0,001$).



Figur 4. Antall jaktdager (etter alle viltarter) i løpet av et "normalt" jaktår, fordelt på jegere med 1-4 års erfaring som hjorteviltjeger og jegere med 5 år eller mer erfaring. Andeler i prosent.

Mer enn halvparten av respondentene (53-59 %) oppga at de hadde vommet ut, flådd og partert hjortedyr mer enn 15 ganger. I underkant av 20 % hadde gjort dette 1-4 ganger. Om lag 10 % hadde vommet ut, flådd og partert hjortedyr mellom 5-9 ganger og en noe mindre andel (8-9 %) hadde gjort dette mellom 10-14 ganger. Bare 6-8 % oppga å aldri ha vommet ut, flådd og partert hjortedyr tidligere (Tabell 3).

Tabell 3. Jegernes erfaringsgrunnlag i forhold til utvomming, flåing og partering av hjortevilt. N=antall svar. Jegernes svarfordeling er angitt i %.

	N	Aldri	1-4 ganger	5-9 ganger	10-14 ganger	15 ganger eller mer
Vomme ut et hjortedyr	1806	7,8	19,4	11,8	7,9	53,0
Flådd et hjortedyr	1804	5,7	16,9	9,6	8,8	59,1
Partert et hjortedyr	1804	7,2	17,6	10,1	9,5	55,7

4.2.2 Syn på natur og miljø

Når det gjelder syn på natur og miljø var det størst enighet om at dyr og planter har like stor rett til å leve på jorda som mennesket (Tabell 4), hele 84 % var helt eller delvis enige i denne påstanden. At balansen i naturen er svært ømfintlig og lett å forstyrre var 83 % helt eller delvis enige i. Respondentene var også mer enige enn uenige i at mennesket misbruker naturen i et omfang som er svært alvorlig (61 % helt eller delvis enige), at ulv hører naturlig hjemme i Norge (55 % helt eller delvis enig, mens 33 % var helt eller delvis uenige i dette). Utsagn knyttet til om kloden vil oppleve en økologisk katastrofe og at menneskets oppfinnsomhet vil sikre at det blir levelig på jorda hadde skåreverdi som tilsvarer en mer nøytral holdning og omtrent 43 % var helt eller delvis enige i disse påstandene. Respondentene var mer uenige enn enige i at balansen i naturen er stabil nok til å tåle påvirkningen fra et moderne industrisamfunn, kun 30 % var helt eller delvis enige i denne påstanden.

Tabell 4. Syn på ulike påstander om natur og miljø. N=antall svar, % andel i prosent og S.E.=standardfeil.

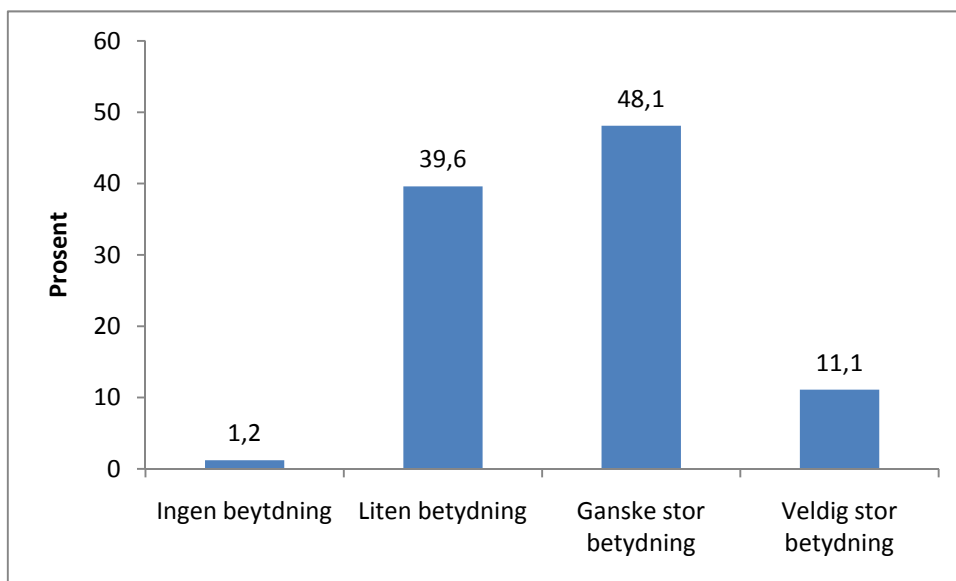
	N	%	S.E.
Dyr og planter har like stor rett til å leve på jorda som mennesket	1794	4,37	,024
Balansen i naturen er svært ømfintlig og lett å forstyrre	1796	4,22	,021
Mennesket misbruker naturen i et omfang som er svært alvorlig	1781	3,58	,027
Ulv hører naturlig hjemme i Norge	1787	3,37	,035
Hvis vi fortsetter på samme kurs som nå, vil vi snart oppleve en økologisk katastrofe	1796	3,17	,028
Alt snakket om den "økologiske krisa er betydelig overdrevet	1791	3,16	,026
Menneskenes oppfinnsomhet vil sikre at det ikke blir ulevelig på jorda	1784	3,11	,024
Balansen i naturen er stabil nok til å tåle påvirkningene fra et moderne industrisamfunn	1790	2,82	,025

Den gjennomsnittlige skåreverdien på NEP-skalaen ble 3,46 (\pm S.E. 0,16). En reliabilitetstest på utsagnene om miljøholdninger viste tilfredsstillende resultat ($\alpha=0,732$). Dersom utsagnet "mennesket sine oppfinnelser vil sikre at det ikke blir ulevelig på jorda" (med snudd skala) hadde

blitt fjernet, ville alpha-verdien økt til 0,757, og utsagnet "dyr og planter har like stor rett til å leve på jorda som menneskene" hadde blitt fjernet hadde alpha verdien økt til 0,740. Siden testen allerede viste akseptable verdier, ble ikke disse spørsmålene fjernet. Det var 27 % (n=499) som ble kategorisert som lav NEP-skår, 49 % (n=884) i gruppen med middels høy skår og 24 % (n=437) i gruppen med høy skår.

4.2.3 Viltkjøtt og jaktopplevelser

På spørsmål om betydningen av viltkjøtt i respondentens husholdning svarte 40 % (n=716) at viltkjøtt hadde liten betydning, 48 % (n=869) svarte at viltkjøttet hadde stor betydning. Kun 11 % oppga at viltkjøtt hadde veldig stor betydning (Figur 5). Det var også slik at betydningen av viltkjøtt i husholdningen var noe høyere innen gruppen med de mer erfarne hjorteviltjegerne. Den gjennomsnittlige skåreverdien økte bare 0,17 poeng, men var signifikant ($t_{1,1804} = -5,65$, $p=0,001$). Betydningen av viltkjøttet i husholdningen var også større for jegere bosatt i spredtbygde strøk sammenlignet med jegere bosatt på tettsteder. Forskjellen var også her liten (differanse på 0,13 poeng), men signifikant ($t_{1,1801} = -4,05$, $p=0,001$). Det var også signifikante forskjeller på landsdelsnivå ($F_{6,1799} = 9,25$, $p<0,001$), hvor viltkjøttets betydning for de som bor i Agder og Rogaland (skår: 2,46) er mindre enn de som bor i Hedmark og Oppland (differanse med Agder og Rogaland= 0,331, $p<0,001$), Østlandet ellers (differanse med Agder og Rogaland= 0,205, $p=0,049$), Hordaland (differanse med Agder og Rogaland= 0,261, $p<0,001$), Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal (differanse med Agder og Rogaland= 0,291, $p<0,001$). Trøndelag og Nordland rangerte viltkjøtt som viktigst blant landsdelene (differanse med Agder og Rogaland= 0,406, $p<0,001$).



Figur 5. Hvilken betydning viltkjøtt har for matkonsumet i husholdningen. Andeler i prosent (n=1820).

Viltkjøttet har en sentral plass i selve jaktopplevelsen til hjorteviltjegerne (Tabell 5). Høyest skår fikk utsagnet om at jakta gir mange spennende naturopplevelser, mens utsagnet "å spise vilt man har felt er en viktig del av totalopplevelsen med jakt" og at "viltkjøtt har en bedre smak enn kjøtt fra husdyr" var utsagn som ble rangert som nest, og tredje viktigst. Det at man bør høste av naturens overskudd og at jakta er med på å redusere hjortebestanden hadde en skår som lå litt under enig. Jakta hadde også en viss betydning når det gjaldt det sosiale fellesskapet på stedet der respondentene bodde. De to utsagnene som fikk lavere skår enn 3, det vil si

at man var mer uenig enn enig i påstanden, var at "salg av kjøtt kan gi gode inntekter" og at "matauk er en uvesentlig del av jakta".

Tabell 5. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om viltkjøtt og hjortejakt? Skala fra 1= helt uenig til 5= helt enig. N=antall svar, skår= gjennomsnittlig skåreverdi og S.E.= standardfeil.

	N	Skår	S.E.
Jakta gir meg mange spennende naturopplevelser	1801	4,70	,013
Å spise vilt man har felt er en viktig del av totalopplevelsen med jakt	1800	4,26	,021
Viltkjøtt har en annen og bedre smak enn kjøtt fra husdyr	1794	4,08	,021
Vi har en moralsk forpliktelse til å høste av naturens overskudd	1792	3,99	,021
Jakt er med på å redusere hjortebestanden	1796	3,87	,027
Jakta gjør det enklere å ta del i det sosiale fellesskapet som er på det stedet jeg bor	1801	3,34	,026
Jeg jakter fordi det er tradisjon for å jakte på stedet jeg bor	1792	3,25	,027
Salg av kjøtt fra jakt kan gi gode inntekter	1791	2,86	,026
Matauk er en uvesentlig del av jakta	1794	2,81	,029

4.3 Om hjortejakt generelt

Dette kapitlet går mer spesifikt inn på om respondentene jaktet hjort eller ikke i 2010, årsakene til at man ikke jaktet hjort i 2010 og hva som skal til for at man begynner å jakte hjort en gang i fremtiden. To av tre respondenter (67 %) svarte at de hadde jaktet hjort i 2010. Blant de 661 respondentene (36 % av hele utvalget) som ikke hadde jaktet hjort i 2010 svarte 69 % av disse at de vurderer å jakte hjort i 2011 eller senere og 31 % av respondentene svarte at de aldri vil jakte hjort. Den sistnevnte gruppen var da ferdig med undersøkelsen.

Tabell 6. Hva var årsaken til at du ikke jaktet hjort i 2010? N= antall svar og skår= gjennomsnittsskåre på en skala fra: 1= helt uenig til 5= helt enig. S.E.= standardfeil.

	N	Skår	S.E.
Jeg hadde ikke nok ledig fritid	555	3,31	,067
Hjortejakt er for dyrt	548	2,59	,057
Jeg ønsket å jakte, men fikk ikke tilgang til noe jaktområde inne akseptabel reiseavstand fra hjemmet	555	2,21	,064
Jeg følte at jeg ikke hadde nok erfaring til å jakte hjort	546	1,76	,049
Min helse er for tiden slik at jakt er umulig	572	1,74	,055
Jeg var opptatt med studier/skolegang	541	1,40	,044

Blant de som ikke hadde jaktet hjort i 2010 var mangel på ledig fritid den viktigste årsaken (Tabell 6). Femtitte prosent av de som ikke hadde jaktet hjort var helt eller delvis enige i dette utsagnet, mens 32 % var helt eller delvis uenige i utsagnet. De øvrige utsagnene fikk en skår som lå på den siden av skalaen hvor man er mer uenig enn enig i påstandene. De utsagnene som skåret lavest var at jaktfraværet skyldtes studier/skolegang eller helsemessige årsaker. De var også mer uenige enn enige i at de ikke hadde nok erfaring til å jakte hjort. Hele 64 % av de som ikke hadde jaktet hjort svarte at de var helt uenige i denne påstanden. Når vi analyserte årsakene til hvorfor jegere ikke hadde jaktet hjort foregående år, fant vi signifikante forskjeller mellom de erfarne og de mindre erfarne hjorteviltjegerne for de tre svaralternativene: "Jeg

følte at jeg ikke hadde nok erfaring til å jakte hjort", "jeg hadde ikke nok ledig fritid" og "jeg var opptatt med studier/skolegang". Gruppen med 1-4 års erfaring var mer enige i disse utsagnene enn gruppen jegere med 5 års erfaring eller mer. At gruppen med liten erfaring ikke prioriterte hjortejakt like høyt på grunn av mangel på fritid, studier eller mangel på jakterfaring, sammenlignet med gruppen med lang erfaring, stemmer godt med hvordan jaktinnsatsen fordelte seg mellom gruppene (se Figur 4). Når vi skilte på bosted fant vi signifikant forskjell for følgende utsagn: "Jeg ønsket å jakte, men fikk ikke tilgang til noe jaktområde innen akseptabel reiseavstand fra hjemmet". De som bodde i tettbygde strøk var mer enige i dette enn de som bodde i spredtbygde strøk ($t_{1,552}=3,16$, $p=0,002$). Flere av de ikke-jaktende jegerne i spredtbygde strøk var enige i utsagnet om at "min helse er for tiden slik at jakt er umulig" enn tilsvarende for jegerne fra tettbygde strøk ($t_{1,569}=-3,62$, $p=0,001$). Signifikante forskjeller mellom landsdeler var at de som bodde i Oslo og Akershus og på Østlandet ellers, var mest enige i påstanden om at de ønsket å jakte, men fikk ikke tilgang til jaktområde innen akseptabel reiseavstand fra hjemmet ($F_{6,548}=2,28$, $p=0,035$) og at hjortejakt er for dyrt ($F_{6,541}=2,70$, $p=0,015$), mens de som bodde i Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal var mest enige i at "min helse er for tiden slik at jakt er umulig" ($F_{6,565}=2,90$, $p=0,009$).

4.3.1 De potensielle jegerne

Blant jegerne som ikke jaktet hjort i 2010, var det å få tilgang til jaktområder innenfor akseptabel reiseavstand fra hjemmet det viktigste forholdet som måtte oppfylles for at de skulle komme til å jakte hjort i fremtiden (Tabell 7). Mangel på erfaring syntes ikke å være den største utfordringen generelt sett, men 30 % var helt eller delvis enige i utsagnet om at man måtte få delta som gjestejeger for å få mer erfaring med hjortejakt. Jegerne med 1-4 års jakterfaring hadde signifikant høyere gjennomsnittsskår på dette utsagnet enn gruppen med mer erfarne jegere ($t_{1,442}=3,80$, $p=0,001$). Erfaring hadde ellers ingen tydelig innvirkning på besvarelsen av utsagnene i Tabell 7 om hva som skal til for at du faktisk kommer til å jakte hjort i framtida. Jegere bosatt i tettsteder var signifikant mer enige i utsagnene "det må bli enklere å skaffe seg oversikt over hvor en kan få tilgang til jakt lokalt, der jeg bor" ($t_{1,442}=2,27$, $p=0,024$) og "det må bli enklere å skaffe seg oversikt over hvor en kan få tilgang til hjortejakt i den landsdelen der jeg bor" ($t_{1,436}=2,84$, $p=0,005$), enn jegere bosatt i spredtbygde strøk. Det eneste utsagnet med signifikant forskjell mellom landsdeler ($F_{6,442}=2,82$, $p=0,011$) var "å få tilgang til et jaktområde som jeg kan jakte i innenfor det jeg synes er akseptabel reiseavstand" der jegere i Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal, sammen med jegerne i fra Hedmark og Oppland var mest enige i dette.

Det var 30 % (av $n=1588$) som ønsket å bo hjemme mens man jakter hjort, mens 43 % kunne akseptere en reiseavstand på 1-4 timer og 27 % kunne akseptere en reiseavstand på 5 timer eller mer. Mellom landsdeler finner vi signifikante forskjeller i hva som er akseptabel reiseavstand ($F_{6,1581}=15,42$, $p<0,001$). Jeger i fra Akershus og Oslo har høyest gjennomsnittsskår (4,23) på hva som er akseptabel reiseavstand. En skår på 4 tilsvarer her 5-6 timers reise, mens en skår på 3 tilsvarer her 3-4 timers reise. Jegere fra Agder og Rogaland hadde skår på 3,38. De øvrige landsdeler, med unntak av Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal (skår: 2,35) hadde en gjennomsnittsskår mellom 2,80 og 2,98. Det var altså jegere fra Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal som var minst villige til å reise langt for å jakte hjort, mens jegere fra Akershus og Oslo var de som var mest villige til å reise langt for å jakte hjort.

Tabell 7. Hva skal til for at du faktisk kommer til å jakte hjort i fremtida? N= antall svar og skår= gjennomsnittsskår på en skala fra: 1= helt uenig til 5= helt enig. S.E.= standardfeil.

	N	Skår	S.E
Må få tilgang til et jaktområde som jeg kan jakte i innenfor det jeg synes er akseptabel reiseavstand	444	3,50	,064
Det må bli enklere å skaffe seg oversikt over hvor en kan få tilgang til hjortejakt i den landsdelen der jeg bor	438	3,07	,067
Det må bli enklere å skaffe seg oversikt over hvor en kan få tilgang til hjortejakt i det fylket der jeg bor	442	3,05	,067
Det må bli enklere å skaffe seg oversikt over hvor en kan få tilgang til hjortejakt lokalt der jeg bor	444	3,04	,067
Må få tilgang til et jaktområde som ligger så nær hjemmet at jeg kan jakte med utgangspunkt fra der jeg bor	449	3,02	,071
Det må bli billigere å jakte hjort	443	3,00	,064
Må få delta som gjestejeger på et jaktlag i 2011, slik at jeg får mer erfaring med hjortejakt	444	2,53	,069

4.3.2 Bruk av hund

Hele 87 % av respondentene hadde ikke egen hund som kunne benyttes på hjortejakt. Det var 12 % som hadde jakthund som ble benyttet i dag, mens 2 % hadde hund, men ikke tilgang på jakt eller lov til å bruke hund der de jakter i dag (Tabell 8). Det vil si at det i denne undersøkelsen var 7,5 jegere uten hund for hver jeger med en potensiell eller reell hund som kunne benyttes på hjortejakt.

Tabell 8. Har du egen hund som kan benyttes på hjortejakt? Antall svar og prosent.

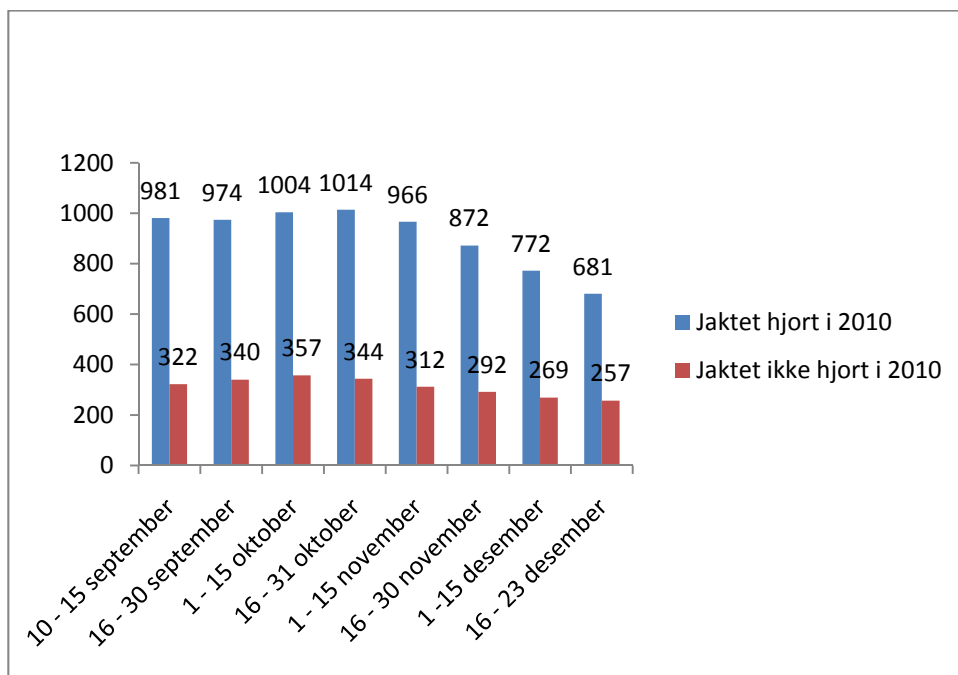
	N	%
Nei	1375	86,5
Ja, men jeg har ikke fått tilgang til jortejakt ennå	17	1,1
Ja, men det er ikke tillatt å bruke hund der jeg jakter hjort i dag	11	,7
Ja, jeg bruker hunden der jeg jakter i dag	186	11,7
Total	1589	100,0

Av de 212 jegerne som opplyste hvordan hunden ble brukt var det 51 % (n=109) som brukte jakthunden som bandhund, 36 % (n= 76) brukte løs på drevet halsende hund og 13 % (n=27) brukte støtende hund (som løshund).



Bilde 2. Det er forholdsvis få som benytter hund under hjortejakt. Foto: Vebjørn Veiberg.

4.3.3 Når ønsker jegerne å jakte hjort?



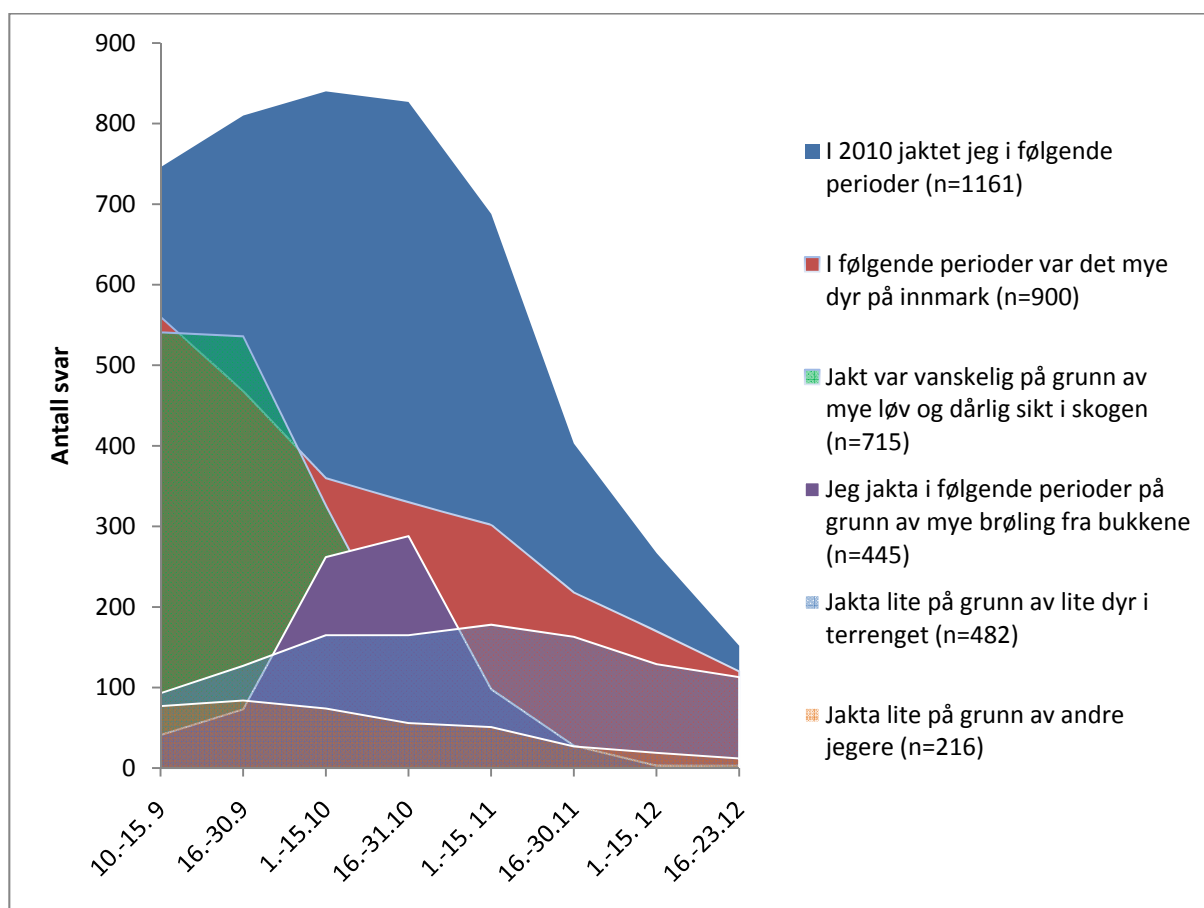
Figur 6. Hvor interessante ulike tidsperioder er for å jakte hjort i årene som kommer blant de som jaktet og ikke jaktet hjort i 2010.

På spørsmål om hvilke tidsperioder det var mest interessant å jakte hjort i årene som kommer, skilte vi på de som jaktet og de som ikke jaktet hjort i 2010. Perioden fra jaktstart og ut oktober måned viste seg å være den mest attraktive jaktperioden for begge grupper. Interessen for å jakte hjort i perioder fra starten av november og ut året var jevnt avtagende (Figur 6). I forhold til erfaringsgrad, var det relativt små forskjeller med hensyn til prioriterte jaktperioder ($\leq 4\%$). Kun i perioden 1.-15. november skilte gruppene med ulik erfaringsgrad seg litt fra hverandre.

Andelen som ønsket å jakte var i perioden 1.-15. november var 7 % høyere i gruppen med mer enn 5 års jakterfaring. Sammenlignet med jegere bosatt i spredtbygde strøk var det en 10 % lavere andel av jegerne bosatt på tettsteder som ønsket å jakte i første del av september. For alle andre perioder var det relativt små forskjeller i preferanse (4-5 % differanse).

4.4 Jaktutøvelse i 2010

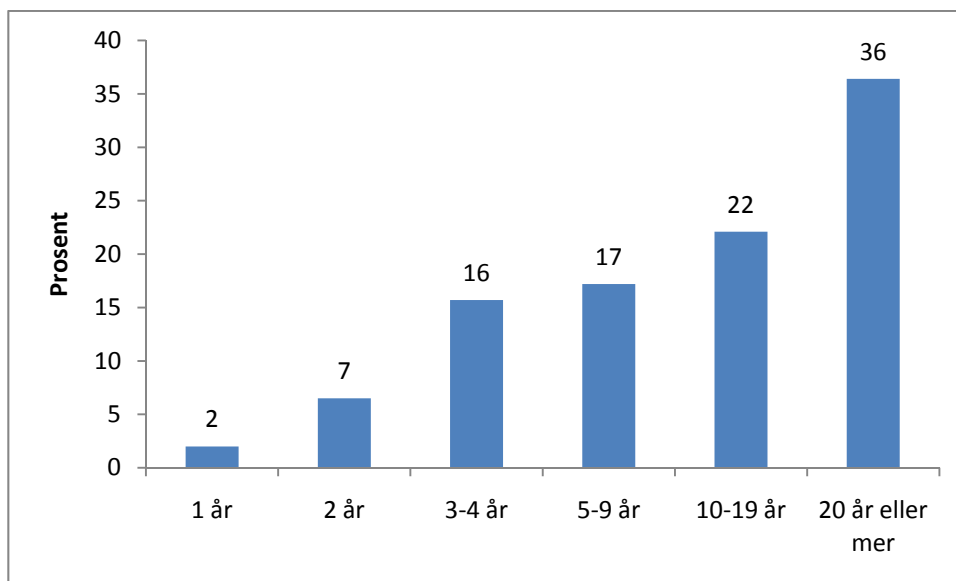
Alle resultater i dette kapitlet er kun besvart av de som jaktet hjort i 2010. Jaktutøvelsen hadde en aktivitetsmessig topp i første del av oktober (Figur 7). Det ble rapportert om mye dyr på innmark i starten av jakta (i september). Jakt var vanskelig på grunn av mye lauv og dårlig sikt i skogen i samme periode, men utover høsten avtok naturlig nok dette problemet. Høysesongen for jakt på grunn av brøling fra bukkene var i siste del av oktober. Flest jegere rapporterte redusert jaktinnsats som følge av lite dyr i terrenget for de to svaralternativene som omfattet november måned. Det var likevel ikke noe definert skille mellom noen av de alternative periodene. Dette henger sannsynligvis sammen med at det enten blir oppfattet å være bra med dyr i jaktområdet gjennom hele jakta, eller at det er andre forhold enn tettheten av dyr som er avgjørende for jegerens prioriteringer av jaktinnsatsen. Det var 18 % av respondentene som oppga at andre jegeres aktivitet i perioder reduserte egen jaktutøvelse. Denne effekten var størst i starten av jakta og avtok deretter gradvis.



Figur 7. Omfang av aktivitet og ulike forhold knyttet til jaktsesongen 2010. Merk at enkelte fargekoder er gjort transparente slik at det er mulig å se verdiene der disse overlapper med verdiene for andre påstander. Dette gjelder for påstanden om at "jakt var vanskelig på grunn av mye løv og dårlig sikt i skogen" og påstanden "i følgende perioder var det mye dyr på innmark". Dette gjelder også påstandene om at det var lite dyr i terrenget og at man jakta lite på grunn av andre jegere i forhold til perioden det var mye brøling fra bukkene.

4.4.1 Erfaring med hjortejakt

Figur 8 gir en sammenstilling av jegerens erfaring med hjortejakt. Summerer vi antall jegere med 1-9 års erfaring finner vi at dette representerer 42 % av respondentene som jakta hjort i 2010. Når vi i tillegg vet at gruppen "20 år eller mer" sannsynligvis inneholder jegere med både 30, 40 og 50 års erfaring fra hjortejakt, er det tydelig at rekrutteringen av nye hjortejegere har økt vesentlig de siste årene. Dette er helt i samsvar med tallene over utviklingen i antall hjortejegere fra SSB (se også Figur 1). Det var signifikante forskjeller mellom landsdeler på hvor mange år respondentene hadde jaktet hjort ($F_{6, 1176} = 8,40, p < 0,001$). Jegere fra tradisjonelle hjorteområder som Hordaland, Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal hadde jaktet hjort lengre enn jegere fra Agder og Rogaland og Østlandet ellers.



Figur 8. Antall års erfaring med hjortejakt blant jegere som jakta hjort i 2010. Tall i prosent (av $n=1183$).

Tabell 9. Hvordan vurderer du påstandene om utviklinga av og tilgangen til hjortejakt, dersom du tenker på de siste årene? Skala: 1= helt uenig, 5= helt enig.

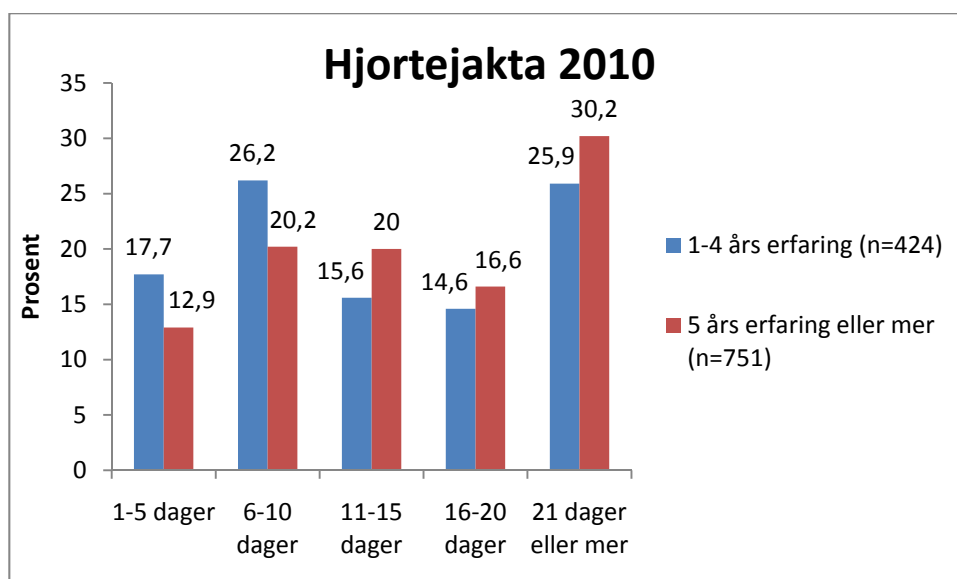
	N	Skår	S.E.
Det har blitt mer fokus på å tjene penger på salg av hjortejakt	1174	3,60	,036
Tilgangen til hjortejakt har blitt bedre i løpet av de siste årene	1177	3,48	,032
Tilretteleggingen rundt hjortejakt som et opplevelsesprodukt har blitt bedre de senere årene (i forhold til overnatting, tilbud rundt ivaretagelse av kjøtt og lignende)	1153	3,42	,026

Jegerne var mest enige i påstanden om at det har blitt mer fokus på å tjene penger på salg av hjortejakt i løpet av de siste årene, 61 % var helt eller delvis enige i at det var blitt økt fokus på å tjene penger på salg av hjortejakt, men 23 % var verken enige eller uenige i påstanden (Tabell 9). Jegerne mente også at tilgangen til hjortejakt har blitt bedre de siste årene, 49 % var helt eller delvis enige i dette, mens 36 % prosent var verken enige eller uenige i denne påstanden. Det var 47 % som var verken enige eller uenige i påstanden om at det har blitt bedre tilrettelegging rundt hjortejakt som et opplevelsesprodukt, mens 44 % var helt eller delvis enige i denne påstanden.

To av svaralternativene ga signifikant ulike utslag avhengig av jegerens bosted. Jegere bosatt i spredtbygde strøk var mer enige i utsagnet "tilgangen til hjortejakt har blitt bedre i løpet av de siste årene" ($t_{1,1173}=2,15$, $p=0,032$) enn jegere bosatt i tettbygde strøk. For påstanden "det har blitt mer fokus på å tjene penger på salg av hjortejakt" ($t_{1,1170}=2,48$, $p=0,013$) var dette forholdet motsatt. Det var signifikant forskjell på utsagnet "tilgangen til hjortejakt har blitt bedre i løpet av de siste årene" for ulike landsdeler ($F_{6,1170}=3,40$, $p=0,003$). Jegere fra Hedmark og Oppland var mer enig i utsagnet enn jegere fra Hordaland og jegere fra Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal.

4.4.2 Jaktinnsats og felt hjort

Samlet sett jaktet 29 % hjort i 3 uker eller mer sesongen 2010, mens 22 % jaktet hjort mellom 6-10 dager. 15 % jaktet hjort mellom 1-5 dager, 18 % jaktet mellom 11-15 dager og 16 % jaktet mellom 16-20 dager (data som Figur 9 er laget ut i fra). Ved å skille på jakterfaring (Figur 9), fant vi at en større andel av jegerne med 1-4 års erfaring jaktet hjort inntil 10 dager, og at denne gruppen i gjennomsnitt la ned en signifikant mindre jaktinnsats enn gruppen med 5 års erfaring eller mer ($t_{1,1173}=-2,99$, $p=0,003$, se Figur 9). Vi fant også at de som bodde i spredtbygde strøk (gjennomsnittskår: 3,34) la ned en større jaktinnsats ($t_{1,1171}=-3,67$, $p=0,001$) enn de som bodde på tettsteder (gjennomsnittskår: 3,03).



Figur 9. Antall dager på hjortejakt høsten 2010. Tall i prosent. Merk at Figur 4 omhandler den generelle jaktinnsatsen, mens denne figuren kun omhandler hjortejakta.

Det var 44 % ($n=514$) som oppga å ha felt hjort i 2010, mens 56 % ($n=657$) ikke hadde felt hjort. På spørsmålet om antall felte hjort var det imidlertid 666 personer som oppga å ha felt hjort, så det er mulig at forrige spørsmål var blitt misforstått eller hoppet over av de som hadde felt hjort. Av jegerne som oppga å ha felt hjort i 2010 hadde hver jeger i gjennomsnitt felt 2,85 hjort (\pm S.E: 0,93). Det var 37 % ($n=224$) som hadde felt en hjort, 19 % ($n=129$) hadde felt 2 hjorter og 18 % ($n=119$) hadde felt 3 hjorter. Det var 5 % ($n=55$) som hadde felt 7 hjorter eller fler. Høyeste rapporterte antall var 19 hjorter.

De fleste av de som har jaktet i 1-5 dager (92 % av disse) felte mellom 1-3 hjorter. De fleste som jaktet i 6-20 dager (92 % av disse) felte mellom 1-4 hjorter, mens de fleste (94 % av disse) som jaktet i 21 dager eller mer felte inntil 8 hjorter (Tabell 10). Det var en signifikant positiv korrelasjon mellom jaktinnsats og antall felte hjort ($C=0,414$, $p=0,001$).



Bilde 3. Vi fant en sterk sammenheng mellom jaktinnsats og antall felte hjort. Foto: Vebjørn Veiberg

Tabell 10. Antall felte hjort i forhold til jaktinnsats.

Antall felt	1-5 dager	6-10 dager	11-15 dager	16-20 dager	21 dager eller mer	Total
1	31	60	55	47	51	244
2	9	25	30	14	50	128
3	5	16	16	26	56	119
4	2	5	6	19	37	69
5	1		4	1	24	30
6		3	2	2	12	19
7	1	2	1	2	16	22
8		1	1	2	8	12
9					3	3
10			1	1	2	4
11				4	3	7
12					1	1
13					2	2
14					1	1
15					1	1
16					1	1
19					1	1
Total	49	112	116	118	269	664

4.4.3 Kjøp av jaktrett og betalingsmodeller

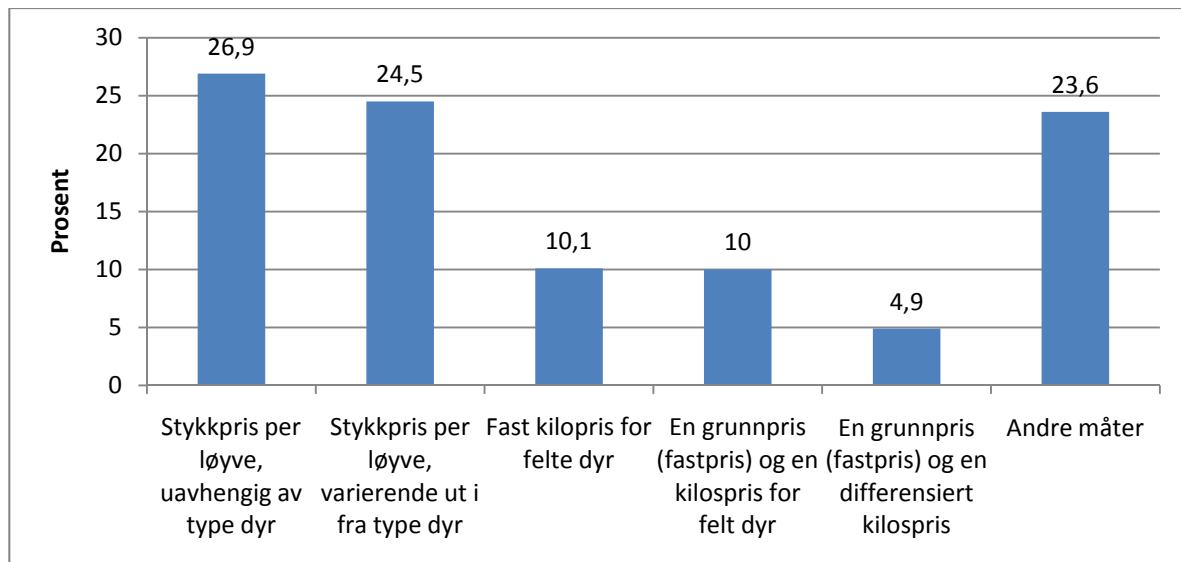
De fleste jegerne jaktet sammen med venner ($n=875$), familie ($n=503$) eller alene ($n=396$), mens et mindre antall oppga at de jaktet sammen med kollegaer/forretningsforbindelser ($n=51$) eller at dette varierte fra år til år ($n=94$). 33 % (av $n=1158$) hadde vært med som gjestejeger på et jaktlag i løpet av de tre siste årene. Vi fant signifikante forskjeller mellom landsdeler når det gjaldt å jakte alene ($F_{6,702}=7,19$, $p<0,001$). Jegere i Hordaland, Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal oftere jakter alene enn jegere i andre landsdeler. Dette gjaldt spesielt i forhold til jegere fra Akershus og Oslo (differanse 0,42, $p=0,009$), Agder og Rogaland (differanse 0,21,

$p=0,002$) og Trøndelag/Nordland (differanse 0,26, $p=0,004$). På øvrige kategorier av hvem man jaktet sammen med var det ingen signifikante forskjeller.

De fleste (74 %, $n=872$) jaktet i et jaktlag, mens 26 % ($n=305$) ikke gjorde dette. Antall personer totalt i jaktlaget var i gjennomsnitt 7,1 personer, mens det på en vanlig jakt dag i gjennomsnitt deltok 5,6 personer. I undersøkelsen "Bedre Hjortejakt 2003" var gjennomsnittlig størrelse på jaktlagene 6 personer (Andestad, 2004). For jegere som jaktet i jaktlag var det signifikante forskjeller i størrelsen på jaktlaget i ulike landsdeler ($F_{6,916}=4,06$, $p=0,001$). Jegere fra Agder og Rogaland og fra Østlandet ellers deltok i de største jaktlagene (snitt på henholdsvis 8,2 og 9,1 personer) og disse var signifikant større enn jaktlagene til jegere fra Hordaland (snitt= 6,4 personer). Når det gjaldt hvor mange av personene i jaktlaget som deltok på en vanlig jakt dag var det også noen signifikante forskjeller mellom landsdelene ($F_{6,916}=136,07$, $p<0,001$). Jegere fra Østlandet ellers rapporterte om størst deltakelse (snitt=8,7 personer) og deltakelsen var signifikant større enn for jegere fra Akershus og Oslo (snitt=4,9 personer) og fra Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal (snitt=5,3 personer).

Den vanligste måten å skaffe seg jakt på var at man kjente en/ flere grunneiere ($n=616$), eller var grunneier selv ($n=476$). Deretter kom at man var del av et jaktlag som leide jakt på åremål ($n=166$), eller at man kjøpte fellingsløyver for hele sesongen på samme sted hvert år ($n=148$). Mindre enn 2 % oppga at de kjøpte ett eller flere fellingsløyver for sesongen, men at stedene varierte ($n=29$), 23 jegere leide jaktretten for en kortere periode på samme sted hvert år, mens 16 jegere leide jaktrett for en kortere periode på steder som varierte mellom år. Om lag 5 % ($n=84$) skaffet seg jakt på andre måter. Måten man skaffet seg jakt på viste store forskjeller mellom landsdeler. Fast tilgang til jaktområde fordi man er grunneier selv var signifikant mer utbredt på Vestlandet, i Hordaland og på Østlandet ellers i forhold til andre landsdeler ($F_{6,771}=5,11$, $p<0,001$), mens "å leie jaktretten for en kortere periode, men stedene varierer hvert år" var mest vanlig i Hedmark og Oppland og signifikant forskjellig fra Agder og Rogaland, Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal og Trøndelag/Nordland ($F_{6,447}=2,86$, $p=0,010$). Jegere fra Oslo og Akershus var de som oftest leide jaktrett for en kortere periode på samme sted hvert år og var signifikant forskjellige fra jegere i andre landsdeler bortsett fra Hedmark og Oppland og Agder og Rogaland ($F_{6,477}=5,95$, $p<0,001$). Å være del av et jaktlag som leier jaktrett på åremål var mest vanlig i Hedmark og Oppland og minst vanlig i Hordaland. I Hordaland oppga jegeren at det var mindre vanlig å leie jaktrett på åremål enn jegere fra Hedmark og oppland, Agder og Rogaland, Trøndelag og Nordland ($F_{6,561}=8,68$, $p<0,001$).

På spørsmål om hvilken betalingsmodell som ble brukt for fellingstillatelsen(-e) var det mest vanlig å betale en stykkpris per løyve. Fast stykkpris, uavhengig av type dyr, var om lag like vanlig som en variabel stykkpris (Figur 10). Ti prosent oppga at de betalte en fast kilopris for felte dyr eller en grunnpris (fastpris) og en kilopris for felte dyr. Kun 5 % oppga at de betaler en grunnpris og en differensiert kilopris for felte dyr avhengig av kjønn, alder eller vekt. Det var 24 % som oppga at de betalte på andre måter. Også her fant vi signifikante forskjeller mellom jegere fra ulike landsdeler. En fast kilopris for felte dyr var mest vanlig i Hedmark og Oppland, Østlandet ellers, Trøndelag og Nordland i forhold til andre landsdeler ($F_{6,518}=10,12$, $p<0,001$). En grunnpris, og en fast kilopris for felte dyr var også vanlig i Hedmark og Oppland og signifikant forskjellig fra alle andre landsdeler ($F_{6,503}=5,59$, $p<0,001$). En grunnpris og en variabel kilopris for felt dyr var mest forekommende i Hedmark og Oppland og signifikant forskjellig fra alle andre landsdeler, med unntak av Trøndelag og Nordland ($F_{6,487}=4,10$, $p=0,001$). For de øvrige betalingsmodellene var det ingen signifikante forskjeller.



Figur 10. Hvordan jakta ble betalt. Andeler i prosent (av n=713).

Kun 5 personer oppga å ha betalt troféavgift, mens 64 % (av n=1070) ikke hadde betalt dette. Det var også 36 % (n=386) som oppga at de ikke betalte for jakten. Når vi skilte ut de som rapporterte at de var grunneiere (n=210), var det 176 som svarte at de ikke betalte for jakten.

4.4.4 Jakt på innmark og i utmark

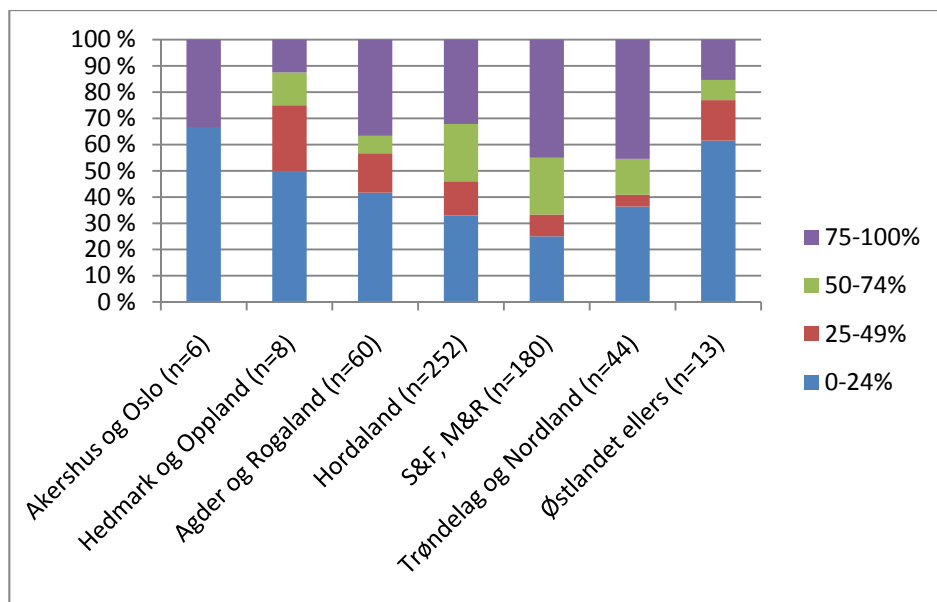
Det var 59 % (av n=1164) som oppga at de hadde jakta på innmark. I 2003 ble det rapportert at 58,1 % av skudd mot hjort ble løsnert på innmark (Andestad, 2004). Av de som hadde oppgitt både andel av jakttiden brukt på innmark og andel lav dyra felt på innmark (n=560) oppga 15 % (n=86) at de brukte mer enn 75 % av jakttiden på innmark, mens 23 % (n=130) brukte mellom 50-74 % av jakttiden på innmark, 26 % (n=147) brukte mellom 25-49 % av tiden på innmark. Det var 35 % (n=197) som hadde brukt mindre enn 25 % av tiden på innmark (Tabell 11). Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal, sammen med Trøndelag og Nordland var de landsdelene hvor størst andel jegere (fra disse landsdelene) rapporterte at jakta foregikk på innmark. Det var signifikant forskjell mellom områder ($F_{6,668}=4,92$, $p<0,001$) der Hordaland hadde en signifikant lavere andel jakt på innmark, sammenlignet med Møre & Romsdal og Sogn & Fjordane ($p=0,001$).

Andel hjort felt på innmark var sterkt, positivt korrelert med andelen av jakta som ble utøvd på innmark ($C=0,622$, $p<0,001$). Av de som brukte 75% eller mer av den totale jakttiden på innmark, var det 96,5 % som felte 75 % eller mer av de felte dyra på innmark (Tabell 11), tilsvarende for de som brukte mindre enn 25 % av tiden på innmark, hadde 93 % felt mindre enn 25 % av dyra på innmark.

Tabell 11. Andel av jaktinnsatsen på innmark i forhold til andel felte hjorter på innmark. Tallene er antall svar (N=560).

		Hvor stor andel av hjorten du felte ble felt på innmark?				Total
		0-24%	25-49%	50-74%	75-100%	
Hvor stor andel av jakta ble utøvd på innmark?	0-24%	134	19	24	20	197
	25-49%	40	38	30	39	147
	50-74%	7	5	51	67	130
	75-100%	3	0	0	83	86
	Total	184	62	105	209	560

Det var ingen signifikant forskjell mellom gruppene med liten og lang jakterfaring og bostedsavgrensning (tett-spredd) når det gjaldt andel tid jaktet på innmark eller andel dyr felt på innmark. Det var også signifikante forskjeller mellom landsdeler ($F_{6,556}=3,74$, $p=0,003$), hvor det ble felt størst andel hjort på innmark i Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal, Trøndelag/Nordland og Hordaland. Det ble felt færrest hjort på innmark i Østlandet ellers og Hedmark og Oppland (Figur 11).



Figur 11. Andel som har felt henholdsvis 0-24 %, 25-49 %, 50-74 % og 75 % eller mer av hjorten på innmark etter landsdel. Merk at antall observasjoner er få i områdene Akershus og Oslo, Hedmark og Oppland og Østlandet ellers.

4.4.5 Jaktmetoder

Hvordan jegerne rangerte ulike jaktmetoder er vist i Tabell 12. Posteringsjakt i utmark morgen og kveld, drivjakt mot poster og smygjakt var de tre mest benyttede jaktmetodene. Deretter kom posteringsjakt på innmark morgen og kveld. Jakt med egen hund kommer også midt på lista etterfulgt av nattjakt og den typiske brunstjakten. Resultatene fra Figur 7 viste at den største jaktinnsatsen ble ytt i hjortens hovedbrunstperiode (oktober).

De tre minst vanlige jaktmetodene var jakt med bandhund, støtende hund eller løs på drevet halsende hund som var eid av andre jegere. Det gjennomsnittlige antall medlemmer av et jaktlag var nokså tilsvarende forholdet mellom jegere uten og med hund (7,5:1). I et gjennomsnittlig jaktlag er det derfor grunn til å anta at minst en av jegerne har jakthund som kan brukes på hjortejakt. Dette illustrerer at selv om et jaktlag disponerer en jakthund, er det jaktformer uten hund som i dag dominerer.

Tabell 12. Hvilke jaktmetoder benyttes vanligvis under jakta? Skala: 1=aldri, 5=alltid

	N	Skår	S.E.
Posteringsjakt i utmark morgen og kveld	1017	3,33	,032
Drivjakt mot poster	1060	3,24	,037
Smygjakt	1043	3,17	,032
Posteringsjakt på innmark morgen og kveld	986	3,13	,038
Jakter med egen hund	985	2,52	,042
Kombinerer flere jaktmetoder i løpet av en dag	932	2,47	,040
Posteringsjakt på innmark om natta	914	2,36	,043
Brølejakt/rautjakt (under brunsten)	900	1,83	,033
Posteringsjakt i utmark om natta	876	1,65	,032
Lokkejakt (du lokker aktivt)	904	1,64	,033
Jakt med bandhund som er eid av andre jegere	909	1,62	,037
Jakt med støtende hund som eid av andre jegere	905	1,58	,034
Jakt med løs på drevet halsende hund som er eid av andre jegere	893	1,53	,033

Ser man på jakterfaring finner vi signifikant forskjell mellom gruppene når det gjelder smygjakt ($t_{1,1041}=-2,90$, $p=0,004$) og brøle/rautjakt ($t_{1,898}=-2,10$, $p=0,036$). Begge jaktformene hadde høyere skår, det vil si at de ble benyttet oftere, hos jegere med 5 års erfaring eller mer. Det var ingen signifikant forskjell når det gjaldt øvrige jaktmetoder.

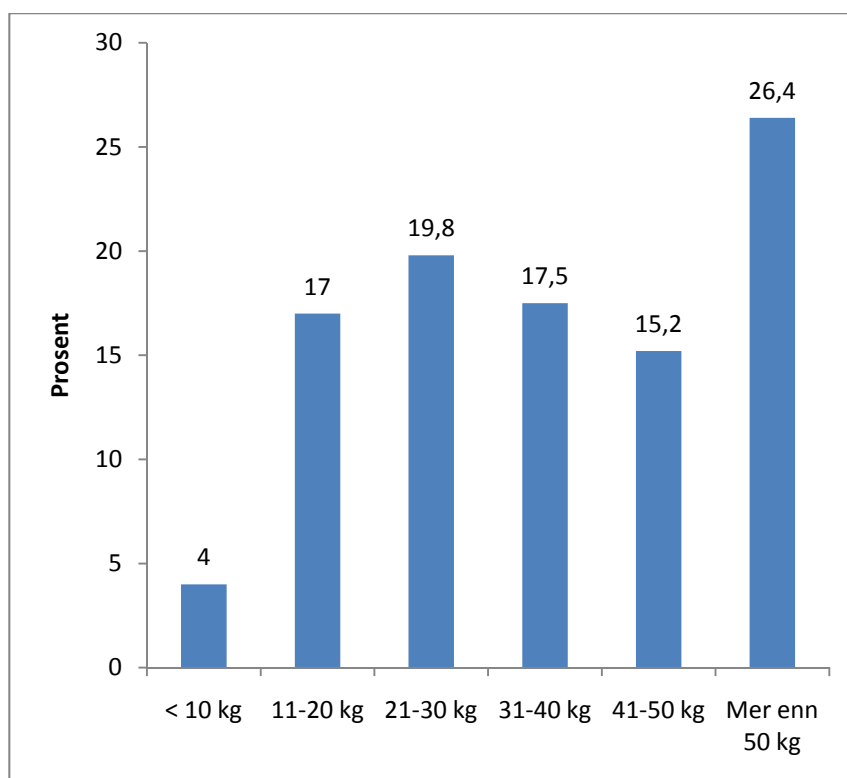
Bostedsavgrensning hadde en tydelig innvirkning på jegernes preferanser for ulike jaktmetoder: Posteringsjakt i utmark morgen og kveld ($t_{1,1013}=2,70$, $p=0,007$), posteringsjakt på innmark morgen og kveld ($t_{1,982}=-3,74$, $p=0,001$) og posteringsjakt på innmark om natta ($t_{1,910}=-3,07$, $p=0,002$) ble oftere benyttet av jegere bosatt i spredtbygde strøk. Jegere bosatt i tettbygde strøk benyttet på sin side oftere drivjakt mot poster ($t_{1,1057}=4,19$, $p=0,001$), jakt med løs, på drevet halsende hund ($t_{1,889}=3,29$, $p=0,001$) og jaktet oftere med egen hund ($t_{1,981}=1,96$, $p=0,050$). Det var også vanligere å kombinere flere jaktmetoder i løpet av en jakt dag for jegere fra tettbygde strøk enn for jegere fra spredtbygde strøk ($t_{1,929}=2,61$, $p=0,009$).

I hvilken grad de ulike jaktmetodene ble benyttet, varierer også med landsdelen jegeren bodde i. Det var signifikante forskjeller mellom landsdeler på hele 9 jaktmetoder og her gjengis i korte trekk funnene: Posteringsjakt på innmark morgen og kveld var mest vanlig hos jegere fra Hordaland opp til Trøndelag og Nordland og mindre vanlig på hele Østlandet, Akershus/Oslo og Agderfylkene med Rogaland ($F_{6,979}=4,26$, $p<0,001$). Posteringsjakt på innmark om natta var mest vanlig hos jegere bosatt i Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal enn i de øvrige landsdeler ($F_{6,907}=6,90$, $p<0,001$), posteringsjakt i utmark om natta var mest vanlig i Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal og i Hordaland ($F_{6,869}=3,82$, $p=0,001$) og post-hoc testen viste at Sogn & Fjordane var her signifikant forskjellig fra Trøndelag og Nordland ($p=0,003$). Drivjakt mot poster var vanligste jaktformen for jegere fra Akershus og Oslo og Østlandet ellers og minst vanlig i Hedmark og Oppland ($F_{6,1053}=5,87$, $p<0,001$). Smygjakt benyttes oftest blant jegere bosatt i Hordaland og Agder og Rogaland, mens smygjakt er minst utbredt hos jegere bosatt i Trøndelag og Nordland og hele Østlandsområdet ($F_{6,1036}=10,46$, $p<0,001$). Jakt med bandhund som er eid av andre jegere var mest vanlig blant jegere bosatt på Østlandet ellers og Hedmark og oppland og minst vanlig hos jegere bosatt i Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal og Hordaland ($F_{6,902}=10,49$, $p<0,001$). Jakt med støtende hund eid, av andre jegere, var mest vanlig hos jegere bosatt i Trøndelag og Nordland og Østlandet ellers, og minst vanlig i hos jegere bosatt Sogn & fjordane og Møre & Romsdal og Hordaland ($F_{6,898}=7,47$, $p<0,001$). Jakt med løs, på drevet halsende hund, eid av andre jegere, var mest vanlig hos jegere bosatt på Østlandet ellers og i Akershus og Oslo, og minst vanlig blant jegere bosatt i Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal og i Hordaland ($F_{6,886}=17,66$, $p<0,001$). Lokkejakt var mest vanlig blant jegere bosatt på Østlandet ellers og minst utbredt blant jegere bosatt i Trøndelag og Nordland og i Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal ($F_{6,897}=8,04$, $p<0,001$).

4.4.6 Hvor mye kjøtt?

I spørreskjemaet ble det spurt om hvor mange kilo med hjortekjøtt respondentene syntes var passe mengde å ta med hjem til bruk i egen husholdning. Det var 26 % som mente at mer enn 50 kg var passe, 15 % mente 31-50 kg var passe, mens 20 % mente at mellom 21-30 kg var passe, 17 % mente 11-20 kg. Bare 4 % mente at inntil 10 kg var nok (Figur 12).

Det var ingen statistisk sikker forskjell ($p=0.073$) i mengde kjøtt mot jakterfaring, men det var noe høyere skår hos jegerne med lengst erfaring. Jegere fra spredtbygde strøk ønsket en større mengde kjøtt til eget hushold enn jegere bosatt i tettbygde strøk ($t_{1,1161}=4,2$, $p=0,001$).



Figur 12. Antall kilo hjortekjøtt jegerne mener er passe å ta med hjem til bruk i egen husholdning. Andeler i prosent (av $n=1165$).

4.4.7 Forbruk

Summerer vi opp alle de rapporterte utgiftene, kommer totalkostnaden ved hjortejakt opp i 7765 kr per jeger i gjennomsnitt (\pm S.E. 310 kr) for de som har oppgitt utgifter knyttet til hjortejakta. Det var 37 % ($n=666$) som ikke hadde oppgitt noen utgifter til hjortejakta (disse er utelatt fra gjennomsnittsberegningen). Det største oppgitte beløpet var 99.000 kr. Det var en tendens til ($p=0.100$) at totalkostnadene ved hjortejakt var noe høyere for uerfarne jegere (i gjennomsnitt 8413 kr) i forhold til erfarne jegere (i gjennomsnitt 7397 kr). Hovedforskjellene (som er statistisk signifikante) lå i penger brukt på jaktbekledning og våpen og ammunisjon, der de med 1-4 års jakterfaring gjennomsnittlig brukte mer penger på dette enn jegere med lengre jakterfaring, henholdsvis 571 kr og 926 kr mer. Dette kan tenkes å henge sammen med at våpen og klær har lang levetid, og at mer erfarne jegere har opparbeidet seg et større utstyrslager.

Jegere som bodde i tettbygde strøk brukte i gjennomsnitt 9634 kr på hjortejakt, mens jegere i spredtbygde strøk brukte i gjennomsnitt 6490 kr. Forskjellen utgjør 3144 kr og er statistisk sikker. Hovedforskjellene (som alle er statistisk signifikante) ligger i mat kjøpt på hjemstedet før de dro, der jegere i tettbygde strøk i gjennomsnitt handlet mat for 950 kr, hvilket var 145 kr mer

enn jegere som bodde i spredtbygde strøk. For reise/transport mellom hjem og jaktterreng var forskjellen 207 kr. Jegere i tettbygde strøk brukte i gjennomsnitt 5038 kroner til kjøp av fellingsløyver. Dette var 1723 kroner mer enn hva jegere i spredtbygde strøk brukte på fellingsløyver.

Gjennomsnittlig forbruk på jaktbekledning som klær, sko og annet personlig utstyr til bruk under hjortejakta i 2010 var 1858 kr (Tabell 13). Det var imidlertid stor variasjon (fra 100 til 25.000 kr) og litt over halvparten rapporterte at de hadde brukt inntil 1000 kr på jaktbekledning. Våpen og ammunisjon så ut til å være en litt større kostnad, med et gjennomsnitt på 2225 kr. Hele 65 % av jegerne hadde brukt under 1000 kr på våpen og ammunisjon, mens 5 personer oppga å ha brukt over 40.000 kr. De sistnevnte personene bidro til å dra gjennomsnittet opp omtrent 200 kr, uten disse hadde gjennomsnittet vært 2016 kr.

Det var overraskende få (n=132, tilsvarende 7 % av utvalget) som rapporterte at de hadde utgifter til overnatting under jakta. I gjennomsnitt brukte de som overnattet 1630 kr på overnatting, men dette varierte mellom 100-8500 kr. Når det gjaldt mat kjøpt på hjemstedet før man reiste på jakt, utgjorde dette i gjennomsnitt 879 kr. Litt over halvparten hadde brukt inntil 500 kr på mat kjøpt på hjemstedet, mens mat kjøpt lokalt (nært jaktområdet) utgjorde en større andel av kostnadene. I gjennomsnitt ble det kjøpt mat lokalt for 1146 kr, men det var også en lav andel (n=369, tilsvarende 20 %) som rapporterte tall på dette spørsmålet. Litt under halvparten opplyste at de handlet lokalt for inntil 900 kr.

Reisen mellom hjemsted og jaktterreng kostet gjennomsnittlig 1091 kr, men varierte fra 10 - 10.000 kr. Om lag halvparten oppga reiseutgifter på inntil 600 kr, mens 30 % hadde reiseutgifter på mer enn 1000 kr.

Fellingsløyvene utgjorde helt klart den største kostnaden ved hjortejakt. I gjennomsnitt kjøpte jegerne hjortejakt for 4076 kr. Dette varierte imidlertid mellom 100 og 54.000 Kr. Det var 30 % som rapporterte kjøp av løyver for over 4000 kr, mens om lag halvparten hadde brukt inntil 2000 kr på kjøp av hjortejakt. Annet jaktrelatert utstyr som skytetårn, jaktradioer etc. var også en vesentlig utgiftspost for jegerne. I gjennomsnitt ble det brukt 1721 kr på dette. Bare 20 % av jegerne rapporterte å ha brukt mer enn 2000 kr, men beløpene gikk opp til 30.000 kr.

Tabell 13. Prøv å anslå hvor mye penger du brukte på kjøp av følgende produkter i løpet av hjortejakta 2010. De som har oppgitt 0 kr er utelatt fra beregningen.

	N	Gjennomsnitt	S.E.	Min	Maks
Jaktbekledning (klær, sko, etc.)	747	1858	78,4	100	25000
Våpen og ammunisjon (inkl. treningsskudd og storviltprøve)	1142	2225	154,5	100	80000
Overnatting	132	1630	123,5	100	8500
Mat kjøpt på hjemstedet (før du reiste på jakt)	634	879	35,7	10	8000
Mat kjøpt lokalt/der du bor når du jakter	369	1146	59,8	100	11000
Reise/transport mellom hjem og jaktterreng	732	1091	46,0	10	10000
Kjøp av fellingsløyver/leie av jaktrett	542	4076	247,2	100	54000
Annet jaktrelatert utstyr som er i bruk under hjortejakta (skytetårn, jaktradio etc.)	500	1721	118,9	80	30000

4.4.8 Dagens situasjon

Under spørsmålsbolken om jegerens syn på dagens situasjon når det gjelder hjortejakta, var det størst enighet om at "det var mye hjort i terrenget i deler av jaktsesongen" (Tabell 14). Ut-sagnet "å reise bort sammen med familie/gode venner for å jakte hjort er en del av selve jakt-opplevelsen" ble rangert som det nest viktigste elementet. Å jakte hjort i et jaktlag i eget lokal-samfunn, uten å være grunneier hadde også en skåreverdi som indikerte at flere var enige enn uenige i dette. De utsagnene som jegerne var minst enige i, var at man denne høsten hadde

deltatt på jaktkurs for å lære mer om hjortejakt, at det var vanskelig å få tilgang til ettersøks-hund, at det var langt å reise til områder med god hjortejakt og at det var problemer med å skaffe seg hjortejakt der man ønsket å jakte.

Tabell 14. Rangere hvert utsagn langs en skala fra 1= helt uenig til 5= helt enig.

	N	Skår	S.E.
Det er mye hjort i terrenget i deler av jaktseasonen	1125	3,84	,036
Å reise bort sammen med familie/gode venner for å jakte hjort er en del av selve jaktoplevelsen	1090	3,25	,045
Jeg jakter på et jaktlag i eget lokalsamfunn, men er ikke grunneier	1088	3,03	,055
Jeg jakter på egen eiendom og bor hjemme når jeg jakter	1115	2,95	,054
Jeg er med på et jaktlag med personer som er langt mer erfarne jegere enn meg selv	1100	2,91	,047
Terrenget jeg jakter i er ikke tilrettelagt for jakt på noen måte	1091	2,82	,049
Jaktterrenget jeg jakter i er tilrettelagt med skytetårn og poster som er ryddet for småkvist	1092	2,74	,048
Jeg får hjelp av en kyndig person til å dele opp og finpartere hjorten jeg skyter/kjøttet som tilfaller meg	1096	2,50	,047
Det er lite hjort i terrenget gjennom hele jaktseasonen	1109	2,34	,040
Den som leide ut/solgte jaktkort viste meg rundt på terrenget slik at jeg ble kjent med poster og trekkveger	1018	2,32	,045
Jeg har problemer med å skaffe meg hjortejakt der jeg ønsker å jakte	1086	1,80	,037
Det er for langt å reise til områder med god hjortejakt	1098	1,67	,033
Det er vanskelig å få tilgang til ettersøkshund der jeg jakter	1108	1,66	,035
Jeg har denne høsten deltatt på kurs i hjortejakt, der jeg fikk innføring i jaktmetoder, slakting og partering	1066	1,27	,025

4.5 Ønsker og planer for hjortejakt i de nærmeste årene

Spørsmålene i kapittel 1.5 er besvart av de som jaktet hjort i 2010 og de som vurderer å jakte hjort i 2011 eller en gang i nærmeste fremtid. Det ble spurt om hvilke fylker respondentene synes det er mest interessant å jakte hjort i årene som kommer. Når vi ser dette i forhold til den landsdel respondentene bor i, får vi følgende mønster:

De som bor i østlandsområdet er mest interessert i å jakte i eget fylke, eller i kjente hjorteområder i Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal. Det samme mønsteret ser vi i Agderfylkene og i Rogaland, men her er andelen som betrakter Vestlandet som et alternativ noe mindre (Tabell 15). For de som bor i Hordaland er det hjemfylket og Sogn & Fjordane som er mest interessant, mens i Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal er det naturlig nok mindre interesse for å jakte i andre fylker enn sitt eget. Det er allikevel noen få som ser på Sør-Trøndelag og Hordaland som alternativer her. For trønderne er det Sør-Trøndelag og Møre & Romsdal som er mest interessant, men enkelte mener også at Nord-Trøndelag kan være aktuelt.

Merk også at i fra de tradisjonelle hjortefylkene Rogaland, Hordaland, Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal har vi størst andel respondenter. Vi har tidligere vist at 43 % av jegerne sy-

nes en reiseavstand på 1-4 timer er passende og at 27 % aksepterer en reiseavstand på 5 timer eller mer. Funnene på dette spørsmålet (Tabell 15) samsvarer godt med dette.

Tabell 15. Hvilke fylker det er interessant å jakte hjort i fremtiden, fordelt på landsdel respondentene bor i. Tallene er antall som mener fylket er interessant å jakte hjort i (det var mulig å krysse av for flere fylker). N= antall i fra landsdelen som har svart på undersøkelsen. Tall i fet skrift er antall som ønsker å jakte i hjemfylket eller landsdelen de bor i.

Aktuelt jaktfylke	Jegernes bosted						
	Østlandet ellers (n=152)	Akershus og Oslo (n=120)	Hedmark og Oppland (n=90)	Agder og Rogaland (n=294)	Hordaland (n=577)	S&F/ M&R (n=383)	Trøndelag og Nordland (n=204)
Vestfold	24	17	1	1			
Østfold	20	22	1	1	2		
Telemark	40	21	1	14	5	3	
Buskerud	43	22	2	4	2		
Akershus	3	30	1		2		
Oslo		21		1			
Hedmark	10	22	23	6	3	1	3
Oppland	4	27	36	2	1	7	3
Vest-Agder		11		94	2		1
Aust-Agder	4	11		43	5	1	3
Rogaland	5	5	2	181	61	2	2
Hordaland	10	7	2	78	532	10	4
Sogn & Fjordane	23	22	17	37	169	170	12
Møre & Romsdal	16	22	18	15	12	228	53
Sør-Trøndelag	5	8	7	4	5	17	152
Nord-Trøndelag	4	7	1	4	1	5	39
Nordland	1	2		1	2		4

4.5.1 Den fremtidige hjortejakta

Et gjennomgående ønske til fremtidig hjortejakt var muligheten til å disponere et jaktterreng som gjør det mulig å benytte flere jaktmetoder, og som byr på gode sjanser for å felle dyr (Tabell 16). Det sosiale fellesskapet rundt jakta var et forhold som også ble rangert høyt, og jegerne virket svært motiverte for å fylle den tildelte fellingskvoten. På disse utsagnene var det en overvekt som var helt eller delvis enige i påstandene. Minst viktig var muligheter for å få solgt hjortekjøtt gjennom ordinære salgskanaler og å jakte hjort i kortere perioder på inntil et par uker. At terrenget ikke hadde vært jaktet i før man startet egen jakt hadde generelt liten betydning for jegerne. Samtidig var det større grad av uenighet i utsagnet "får jeg billigere jakt, er det greit at noen har jakta på terrenget før meg". Påstandene om at man ønsket å delta som gjes-tejeger, ha gode muligheter for å felle trofédyr, eller jakte med løs på drevet halsende hund hadde også skåreverdier som hellet i retning av at man var mer uenig enn enig i påstandene.

Tabell 16. Hvor enig eller uenig er du i påstandene om hjortejakt for årene som kommer? Skala 1=helt uenig, 5= helt enig. N=antall svar, skår= gjennomsnittskår og S.E.=standardfeil.

	N	Skår	S.E.
Jeg ønsker å jakte et sted hvor flere jaktmetoder kan benyttes, som drivjakt, postering, måneskinnsjakt osv.	1526	4,09	,028
Jeg ønsker å ha mulighet til å jakte et sted med mye hjort, der sjansen for å felle hjort er stor	1505	3,99	,026
Jeg ønsker å delta i et jaktlag, fordi det sosiale fellesskapet er viktig for meg	1517	3,86	,029
Jeg synes det er viktig å skyte hele kvoten, så jeg tar gjerne en ekstra tur for å skyte siste dyret	1508	3,64	,033
Jeg ønsker å reise bort sammen med familie eller gode venner, det er en del av selve jaktoplevelsen	1496	3,24	,036
Jeg ønsker å jakte i et område som har høy tetthet av brølende bukker i brunsttiden	1519	3,03	,032
Det er viktig for meg at terrenget er urørt når jeg starter å jakte, så jeg vil ikke kjøpe jakt etter andre, selv om det er billigere	1484	2,83	,034
Jeg ønsker å være med som gjestejeger på et jaktlag med lang erfaring i hjortejakt	1486	2,82	,037
Jeg ønsker å ha muligheten til å jakte en plass der det er store sjanser for å felle et trofédyr	1496	2,78	,035
Jeg ønsker å jakte et sted der en kan bruke løs på drevet halsende hund	1506	2,76	,036
Jeg ønsker å leie jaktrett på åremål	1494	2,57	,040
Får jeg billigere jakt, er det greit at noen har jakta på terrenget før meg	1478	2,50	,034
Jaktlaget jeg er en del av ønsker å leie jaktrett på åremål	1474	2,49	,040
Jeg ønsker å jakte mest på innmark	1502	2,35	,029
Det er passe å jakte en ukes tid per sesong	1481	2,26	,035
Jeg ønsker å leie jaktrett for en kortere periode (f.eks. to uker)	1483	2,12	,035
Det er passe å jakte en langhelg (3-4 dager) per sesong	1489	1,97	,032
Jaktlaget jeg er en del av ønsker å leie jaktrett for en kortere periode (f.eks. to uker)	1470	1,84	,031
Mulighetene for å få solgt hjortekjøtt gjennom ordinære salgskanaler er avgjørende for hvor mye jeg vil jakte	1510	1,64	,026

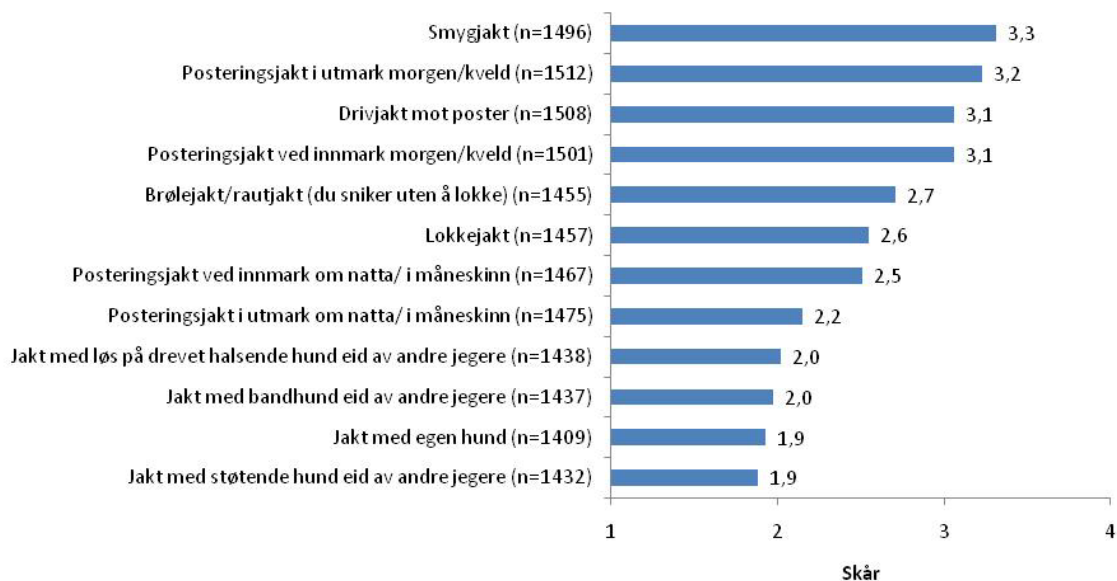
Sammenlignet med det som jegerne tidligere oppga som dagens praksis (Tabell 12), var ønsket for den fremtidige jaktutøvelsen noe forskjellig. De fire mest interessante jaktformene var smygjakt, posteringsjakt i utmark morgen og kveld, posteringsjakt på innmark morgen og kveld og drivjakt mot poster (Figur 14). I hovedtrekk stemmer dette med dagens praksis, selv om den interne rekkefølgen er noe avvikende. Jakt på brølende bukker får en høyere plassering på jegerens ønskeliste enn tilsvarende plassering relatert til dagens praksis. Måneskinnsjakt ved innmark og i utmark kommer deretter som de to neste jaktformene på rangeringslista, før de ulike jaktformene med hund (Figur 14). Relatert til dagens jaktutøvelse, fant vi at jakt med egen hund kommer nest sist på rangeringslisten for ønskede fremtidige jaktformer. I sammenstillingen av dagens praksis kom dette alternativet på en femteplass. Årsaken til denne tydelige forskjellen er noe uklar, men jakt med hund har liten interesse, slik jegerne vurderer fremtidige jaktmetoder. Andelen jegere som svarte "vet ikke" på vurderingen av de ulike jaktmetodene lå mellom 2-6 %.

Erfaringsgrunnlaget som hjorteviltjegere hadde signifikant betydning for jegerens interesse for ulike jaktmetoder i fremtiden. Jegere med lite erfaring var mer interessert (hadde høyere gjen-

nomsnittskår) enn jegere med lengre erfaring i å postere i utmark eller ved innmark morgen, kveld og om natta, drivjakt mot poster og jakt med støtende hund eid av andre jegere.

Jegernes bosted viste også enkelte forskjeller når det gjaldt jaktmetoder. Jegere fra tettbygde strøk var mer interessert enn jegere fra spredtbygde strøk i å kunne benytte følgende jaktmetoder i fremtiden: posteringsjakt i utmark morgen og kveld og om natta, drivjakt mot poster, smygjakt, jakt med bandhund, støtende hund eller løs på drevet halsende hund som er eid av andre jegere og lokkejakt.

Interesse for ulike jaktmetoder



Figur 14. Hvor interessert du er i følgende jaktmetoder (de som har svart vet ikke er utelatt fra figuren). Skala: 1= ikke interessert, 4= svært interessert.

4.5.2 Fremtidig tilrettelegging av hjortejakta

Det var 17 % som ønsket at jaktterrenget var tilrettelagt på forhånd, mens 83 % (n=1270) ikke ønsket dette. Den tilretteleggingen som ble vurdert som mest interessant var muligheter for oppbevaring av kjøtt på kjølelager. Deretter kom omvisning i terrenget for visning av poster og trekkveier, enkel tilrettelegging i form av skytetårn og merking/rydding av poster og skuddsektorer (Tabell 17). Hjelp til frakt av felte dyr, tilgang til ekstra koe sentralt beliggende i jaktterrenget og å leie hund/hundefører ble vurdert å ligge mellom litt interessant og interessant. Muligheter til å få finpartert og vakumpakket kjøttet var også litt interessant, mens leie av hus/hytte med normal standard var mer interessant enn leie av hus/hytte med enkel standard. Å delta på jaktkurs der man i tillegg lærer om tilberedning og viner som passer til maten var mer interessant enn jaktkurs som kun tok for seg de praktiske aspektene rundt jakta. Det som ble vurdert som minst interessant var leie av hus/hytte med høy standard, leie av guide/kjentmann under jakta, hjelp til å få solgt kjøttet fra felte dyr, person eller mottak som tok seg av slakting og partering av felte dyr og ferdiglaget middag når jegerne var ferdige med dagens jakt. Andel som svarte "vet ikke" var meget lav (Tabell 17).

Tabell 17. Hvor interessert er du i å leie eller benytte følgende tilbud (som du må betale ekstra for) knyttet opp mot hjortejakt i de neste årene? De som har svart "vet ikke" er utelatt fra analysen, men prosentandelen som har svart "vet ikke" er oppgitt. Skala: 1=ikke interessert, 4=svært interessert. Dette spørsmålet skulle i utgangspunktet bare besvares av de som ønsket tilrettelegging av jaktterreng, men antall svar er flere enn de som krysset av for at de ønsket tilrettelegging.

	N	Skår	S.E.	Andel "vet ikke"
Mulighet til å henge opp viltkjøtt på et kjølelager, slik at kjøttet mørner i tilnærmet optimal temperatur	380	2,81	,055	2,1
Bli vist rundt på terrenget av den som leier ut eller selger jakt-løyver slik at jeg raskt blir godt kjent med poster og trekkveier	376	2,50	,057	2,8
At jaktterreng er tilrettelagt med skytetårn, poster som er ryddet og skuddsektorer merket	375	2,48	,053	1,8
Frakt av felte dyr ut av terrenget til slakteplass (f.eks. beltekjøretøy/firhjuls motorsyssel)	373	2,43	,059	2,4
Ekstra jaktkoie(-r) som ligger sentralt i terrenget og kan benyttes ved behov	370	2,40	,057	2,6
Hund/hundefører som også er godkjent som ettersøkshund?	370	2,29	,056	2,6
Leie av hus/hytte med strøm og vann av normal standard	367	2,20	,056	3,2
Mulighet til å få finpartert og vakumpakket kjøttet	398	2,19	,052	2,0
Kurs i hjortejakt der det gis innføring i jaktmetoder, slakting og partering, og i tillegg lærer hvordan man best kan tilberede viltkjøtt og plukke ut gode viner som passer til maten	372	2,14	,056	2,4
Leie av en enkel hytte uten vann eller strøm	367	2,11	,053	2,9
Kurs i hjortejakt der jeg får innføring i jaktmetoder, slakting og partering	375	2,11	,054	2,3
En person som har laget middag ferdig til deg og jaktlaget når du kommer inn fra jakt om kvelden	376	1,78	,051	2,1
En person/et mottak som tar seg av slakting og partering av dyret	381	1,76	,049	1,6
At rettighetshaveren også tilbyr deg muligheter til å få solgt kjøttet	376	1,73	,048	3,6
Guide/kjentmann under jakta	374	1,70	,048	3,1
Leie av hus/hytte med strøm og vann av høy standard	372	1,66	,048	2,4

På landsdelsnivå var det signifikante forskjeller i hva man ønsket seg av tilbud som man måtte betale ekstra for. Å leie guide/kjentmann under jakta var mest interessant for de som bodde i Akershus og Oslo og minst interessant for jegere fra Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal, og fra Trøndelag og Nordland ($F_{6,379}=2,34$, $p=0,031$). Å ha en person eller et mottak som tar seg av slakting og partering av felte dyr hadde størst interesse hos de som bodde i Oslo og Akershus og minst interesse hos de som bodde i Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal og i Hedmark og Oppland ($F_{6,380}=2,19$, $p=0,046$). Leie av hus/hytte med strøm og normal standard var mest interessant for de som bodde i Akershus og Oslo og minst interessant for de som bodde i Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal ($F_{6,372}=5,14$, $p<0,001$). Leie av enkel hytte uten innlagt vann eller strøm var mest interessant for de som bodde på Østlandet ellers og i Hedmark og Oppland. Dette var også av interesse for de som bodde i Oslo og Akershus ($F_{6,371}=6,37$, $p<0,001$). Frakt av felte dyr ut av terrenget til slakteplass var mest interessant for de som bodde på Østlandet ellers, Akershus og Oslo og i Agder og Rogaland ($F_{6,375}=4,44$, $p<0,001$). Å leie en ekstra jaktkoie som ligger sentralt i terrenget og som kan benyttes ved behov var mest interessant for de som bodde i Oslo og Akershus og på Østlandet ellers og minst interessant for de som bodde i Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal og i Trøndelag og Nordland ($F_{6,373}=2,40$, $p=0,028$). Å bli vist rundt på terrenget slik at man blir kjent med poster og trekkveier var mest interessant for de som bodde i Akershus og Oslo, på Østlandet ellers, i Hedmark og Oppland og i Agder og Rogaland ($F_{6,380}=3,17$, $p=0,005$).

Oppsummert kan vi si at de som bodde i de mer sentrale deler av Østlandet virker å være mer interessert i tilrettelegging enn de som bor i andre deler av landet. Store deler av Østlandsområdet kan også betraktes som tettbygde strøk.



Bilde 4. Å få hjelp til å frakte felte dyr ut av terrenget, var noe flere jegere ønsket seg. Foto: Tord Bretten.

4.6 Betalingsvilje, informasjonskanaler og jaktopplevelse

4.6.1 Betalingsmodeller

Det var størst interesse for å betale en stykkpris, varierende ut i fra type dyr (Tabell 17). Hele 46 % syntes dette var interessant eller meget interessant, mens 27 % mente dette ikke var interessant. Deretter kom alternativet med en fast stykkpris per løyve, uavhengig av type dyr hvor 36 % mente dette var interessant eller meget interessant, mens 31 % mente at denne betalingsformen ikke var interessant i det hele tatt. Det var 35 % som mente at en fast kilopris for felte dyr var interessant eller meget interessant, mens 39 % mente dette ikke var interessant. De to minst interessante betalingsmodellene var en grunnpris og en fast kilopris for felte dyr, hvor 32 % mente dette var interessant eller meget interessant, og 40 % mente dette ikke var interessant og til slutt en grunnpris og en differensiert kilopris for felte dyr hvor 24 % mente dette var interessant eller meget interessant, mens 45 % synes dette ikke var interessant. Andel som har svart "vet ikke" ligger på rundt 10 % (Tabell 17).

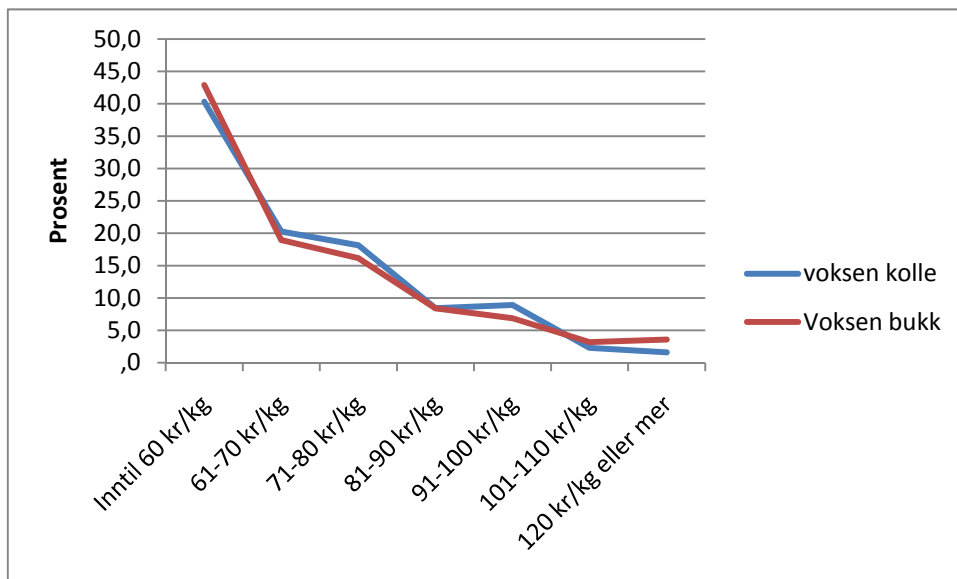
Rangeringen av ulike betalingsmodeller samsvarte godt med det som jegerne tidligere oppga som dagens praksis (Figur 10). Det burde bety at mange jegere er fornøyd med den betalingsmodellen de allerede har i dag.

Tabell 17. Respondentenes interesse for å betale for hjortejakt i form av ulike betalingsmodeller. Skala: 1= ikke interessert, 4= svært interessert. De som har svart "vet ikke" er utelatt fra beregningen av gjennomsnittsskår, men prosentandelen som har svart vet ikke er oppgit.

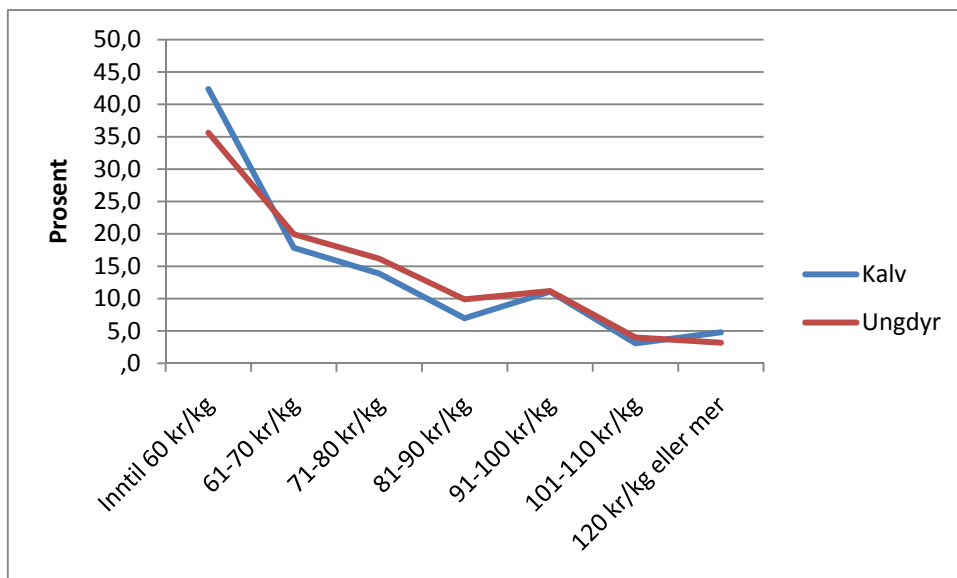
	N	Skår	S.E.	Andel "vet ikke"
Stykkpris per løyve, varierende ut i fra type dyr	1365	2,37	,029	8,9
Stykkpris per løyve, uavhengig av type dyr	1341	2,18	,028	10,2
Fast kilopris for felte dyr.	1366	2,10	,030	8,4
En grunnpris (fastpris) og en fast kilopris for felt dyr	1343	2,02	,029	10,1
En grunnpris (fastpris) og en differensiert kilopris	1309	1,84	,027	11,9

4.6.2 Betalingsvilje for kjøtt og tid på sesongen

På spørsmål om respondentenes betalingsvillighet for hjortekjøtt var det signifikant forskjell mellom kategori dyr ($F_{3,4186}=12,13$, $p=0,001$) når det gjaldt kilopris for kjøttet (Figur 15 & 16). Forskjellen var at jegerne var villige til å betale mer for kalv (skår: 2,71) enn for voksen bukk (skår: 2,41, $p=0,003$), og mer for ungdyr (skår: 2,91) i forhold til prisen for voksen kolle (Skår: 2,59, $p=0,001$) og voksen bukk ($p=0,001$). Skåreverdi 2 tilsvarer 61-70 kr/kg og skårverdi 3 tilsvarer 71-80 kr/kg. Ca. 40 % av jegerne var villige til å betale over 70 kr per kg, mens 7 % og 4 % var interessert i å betale over 100 kr per kg for henholdsvis voksen bukk og voksen kolle (Figur 15). For kalver og ungdyr var det henholdsvis 8 % og 7 % som var villige til å betale mer enn 100 kr per kg (Figur 16).



Figur 15. Andeler i prosent som er villige til å betale en gitt kilospris for voksen hjort.



Figur 16. Andeler i prosent som er villige til å betale en gitt kilospris for kalv og ungdyr av hjort.

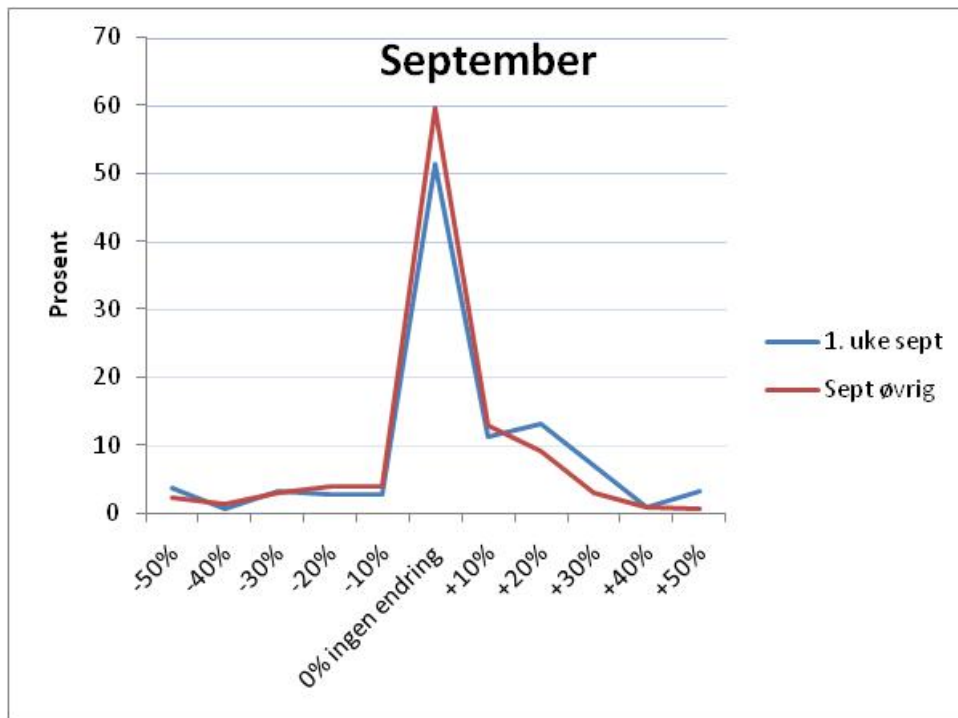
Om lag halvparten av jegerne var ikke villige til å betale verken mer eller mindre for å jakte den første jaktuka i september (Figur 17). Det var 36 % av respondentene som var villige til å betale mer for jakta den første jaktuka, og 11 % aksepterer en prisøkning på 10 %, 13 % aksepterer en økning på 20 % og 7 % var villige til å akseptere en økning på 30 %. Det var 3 % i hver kategori som ønsket en prisreduksjon på 10, 20 eller 30 % den første uka. I september for øvrig var det 60 % som ikke ønsket seg noen prisendring. Andelen som kunne akseptere en prisøkning var nå redusert til 26 %, mens 13 % kunne akseptere en prisøkning på 10 %, 9 % aksepterte en økning på 20 % og 3 % kunne akseptere en prisøkning på 30 %. Det var henholdsvis 4 %, 4 % og 3 % som ønsket seg en prisreduksjon på 10 %, 20 % eller 30 % i denne perioden.

Når det gjaldt betalingsvillighet for ulike typer dyr, fant vi statistisk sikre forskjeller mellom landsdeler med unntak av for ungdyr. De som bodde i Akershus og Oslo, på Østlandet ellers og i Agder og Rogaland hadde høyere betalingsvillighet for kalv enn de som bodde i øvrige

landsdeler ($F_{6,996}=2,63$, $p=0,016$). Dette gjaldt også for ungdyr, men her var ikke forskjellen signifikant mellom landsdeler ($p=0,087$). For voksen kulle var jegere i Akershus og Oslo, Hedmark og Oppland og på Østlandet ellers de som hadde høyest betalingsvillighet ($F_{6,990}=2,86$, $p=0,009$). For voksen bukk hadde jegere på Østlandet ellers, Hedmark og Oppland og i Akershus og Oslo høyest betalingsvillighet ($F_{6,1056}=4,87$, $p<0,001$).

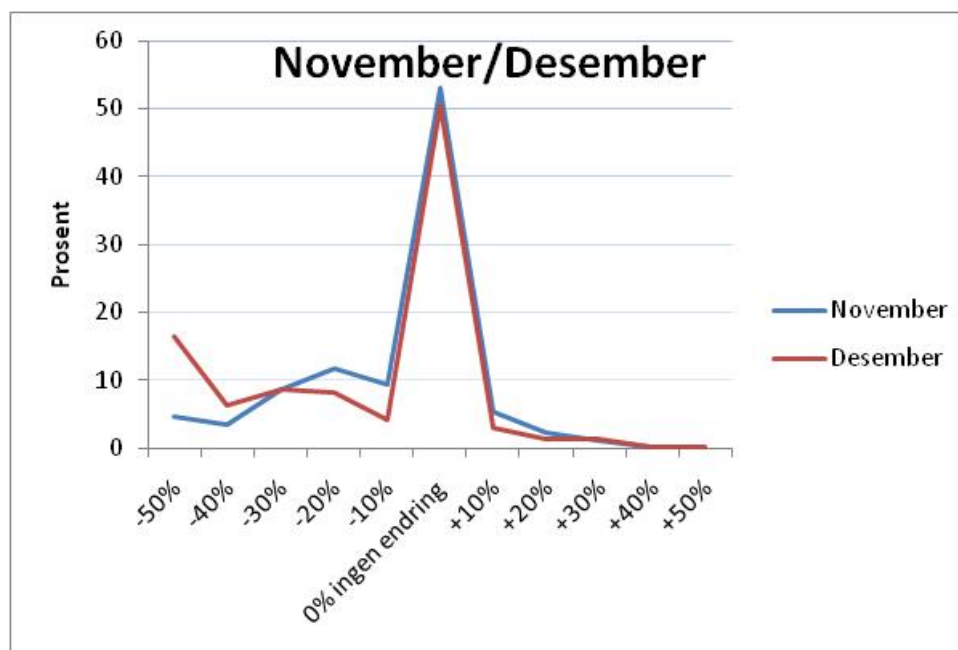


Bilde 5. Jegere på Østlandet hadde høyere betalingsvillighet for voksne dyr, enn jegere fra andre deler av landet. Foto: Erling L. Meisingset.



Figur 17. Andel som er villige til å betale mer eller ønsker å betale mindre for jakt i første uke i september og september for øvrig, i forhold til "normal" pris for jakt i oktober.

I november var det 9 % som kunne akseptere en prisøkning (Figur 18), hvorav 5 % aksepterte en økning på 10 % og 2 % aksepterte en økning på 20 %. Samtidig ønsket 38 % av respondentene en prisreduksjon i november, hvorav 9 % ønsket seg en prisreduksjon på 10 %, mens 12 % og 9 % ønsket seg en prisreduksjon på henholdsvis 20 % og 30 %. Det vil si at det var en større andel jegere som ønsket å betale mindre for jakta i november, sammenlignet med "normalpris" i oktober når vi ser bort fra andelen som ikke ønsket noen prisendring i forhold til oktobernivået. I desember ligger andelen som ønsker å betale mer for jakta på 9 %. Andelen som var villige til å betale 10 % mer for jakta var på 3 %, mens andelen som var villige til å betale 20-30 % mer for jakta ligger på henholdsvis 1 % og 0,2 %. Samtidig var andelen som ønsket å betale mindre for jakta på 44 %. Andel som ønsket en reduksjon i pris mellom 10-30 % var på henholdsvis 4 %, 8 % og 9 %, mens 16 % ønsket en reduksjon i pris på 50 % (Figur 18). Det var ingen signifikante forskjeller mellom landsdeler når det gjaldt prisendringer i forhold til periode av jaktseasonen.



Figur 18. Andel som er villige til å betale mer eller ønsker å betale mindre for jakt i november og desember i forhold til "normal" pris for jakt i oktober.

4.6.3 Informasjonskanaler

Venner og kjente ble oppgitt som den viktigste informasjonskilden, dersom man i dag skulle søkt tilgang til hjortejakt på nye lokaliteter (Tabell 19). Deretter kom internettsider for rettighetshavere eller jaktformidlere (som f.eks. "Din tur" eller "Inatur"), videre kom annonser i jaktblad eller dagsaviser. De minst foretrukne informasjonskanaler var annonser på tekst-tv, direkte kontakt med jaktformidlingsfirma og andre informasjonskanaler (Tabell 19).

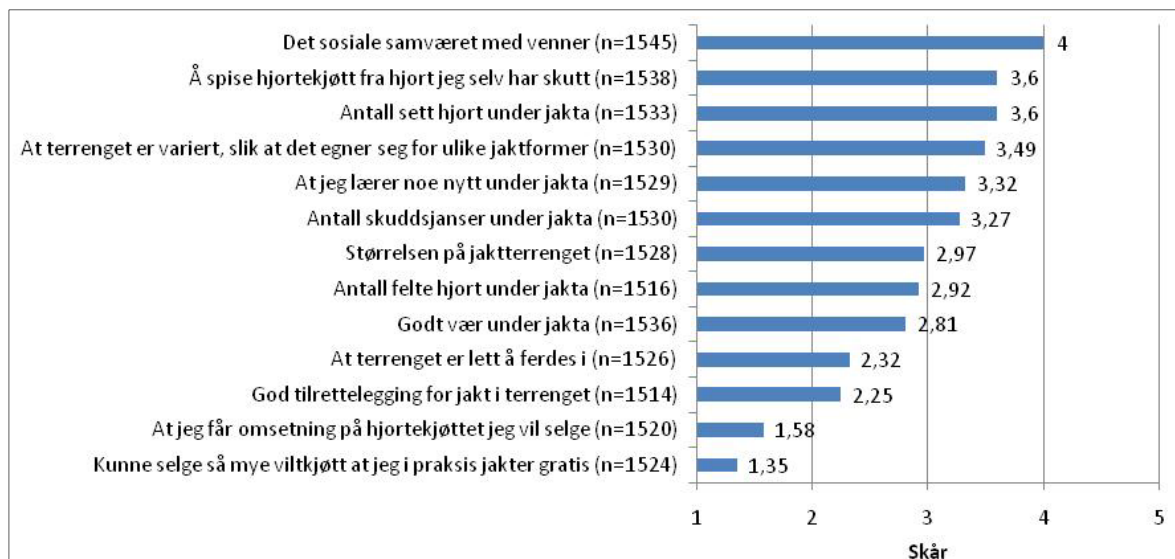
Tabell 19. Hvilke informasjonskilder som ville blitt brukt for å skaffe seg informasjon om hjortejakt. Det var mulig å krysse av for flere alternativer. N=antall svar, % =andel som har krysset av på dette valget.

	N	%
Kontakt venner og kjent	1368	91,9
Internettside for rettighetshaver	628	42,2
Internettside jaktformidler	602	40,4
Annonser i jaktblad	360	24,2
Annonser i dagsaviser	290	19,5
Andre infokanaler	217	14,6
Jaktformidlingsfirma	117	7,9
Annonser tekst-tv	23	1,5

4.6.4 En god jaktopplevelse

Respondentene ble bedt om å rangere ulike forhold knyttet til hva de mente var en god jaktopplevelse. Det sosiale aspektet ble rangert som viktigst, deretter kom det å spise kjøtt fra hjort man selv har skutt og å se en del hjort under jakta (Figur 19). Jaktterrenget burde også være såpass variert at man kunne benytte ulike jaktformer. Å lære noe nytt under jakta, antall skuddsjanser man har hatt, størrelsen på jaktterrenget, antall felte hjort og godt vær ble rangert nærmere svaralternativet "nokså viktig". At terrenget var lett å ferdes i, eller at det var godt til-

rettelagt for jakt ble vurdert å ligge noe over "litt viktig" i rangeringen. Å få omsetning på hjortekjøtt man vil selge, eller å selge så mye kjøtt at man i praksis jakter gratis, ble rangert som minst viktig (Figur 19).



Figur 19. Hvordan ville du skildre en god jaktopplevelse? Skala fra 1= ikke viktig, 5=Svært viktig.

Spørsmålene om en god jaktopplevelse ble brukt i en faktoranalyse for å se om det er spesielle forhold eller dimensjoner knyttet til en god jaktopplevelse som peker seg ut for hjortejegere (Tabell 20). Analysemetoden undersøker om det er grupper av svar på spørsmål som ofte forekommer sammen. To utsagn hadde høye faktorladninger på to komponenter og ble derfor utelatt fra analysen. Dette var utsagnet om god tilrettelegging av terrenget og antall hjort sett under jakta. Den beste faktorløsningen hadde noe lav forklaringsgrad (52 %) og innebar en modell med 3 komponenter, hvor den første komponenten inkluderer forhold rundt å felle vilt, mye viltkontakt, fint vær og lettgått terreng. Denne komponenten kan man tolke som at man ønsker å ha det enkelt og behagelig, samtidig som det er en del som skjer (i form av viltkontakt, skuddsjanser og/eller utbytte) i løpet av jakta. Alpha-verdien er noe lav og vi ser at det er fler-dimensjonalitet i denne komponenten. Komponent 2 omhandler forhold rundt stort og variert jaktterreng, det sosiale samværet med venner, ete kjøtt fra selvskutt hjort og at man lærer noe nytt. Det er litt vanskeligere å tolke komponent 2, som også er fler-dimensjonal, men mestrings, variasjon og hyggelig selskap synes å være stikkord her. Her er alpha-verdien noe lavere enn det som anses som tilfredsstillende. Den tredje komponenten omhandler kun salg av hjortekjøtt. Her er alpha-verdien tilfredsstillende, men ideelt sett burde komponenten bestått av 3 forhold, her er det bare to forhold som er inkludert (omsetning på kjøttet man ønsker å selge og å kunne selge så mye at man i praksis jakter gratis).

Tabell 20. Komponenter som inngår i en god jaktoplevelse blant hjortejegere.

	Komponent		
	Utbytte og behagelig	Mestring og variasjon	Kjøtt
Antall felte hjort	.768		
Antall skuddsjanser	.702		
Fint vær under jakta	.688		
At terrenget er lett å ferdes i	.635		
Terrenget er variert		.647	
Lærer noe nytt under jakta		.632	
Sosiale samværet med venner		.605	
Størrelsen på terrenget		.600	
Ete kjøtt fra hjort jeg selv har skutt		.541	
Omsetning på kjøttet jeg vil selge			.911
Selge så mye viltkjøtt at jeg i praksis jakter gratis			.898
Cronbachs Alpha	0,667	0,593	0,811
Forklart varians	18,7 %	17,6	15,7

4.7 Det "eksklusive" segmentet; trofé og høy pris

Enkelte av de som tilbyder jaktrelaterte produkter kan ha interesse av å nå konkrete interessentgrupper. Et eksempel på en slik gruppe er de med høyest betalingsvillighet. En annen gruppe kan være jegere som er over gjennomsnittet interessert i å felle trofédyr. I et forsøk på å gi en generell karakteristikk av disse jegerne, plukket vi ut de respondentene som inngikk i de nevnte gruppene.

De jegerne som oppga at de var villige til å betale mer enn 100 kr/kg for hjorteslakt ble klassifisert som de med høyest betalingsvillighet (n=70). En gjennomsnittlig person i denne gruppen var 42 år (\pm S.E.=1,58), hadde høy utdanning og inntekt (26% hadde mer enn 1.000.000 kr i samlet inntekt) og hadde relativt lang jakterfaring. 80% hadde mer enn 5 års erfaring fra hjorteviltjakt og 44% hadde mer enn 20 års erfaring. Jegerne i denne gruppen jaktet relativt mye og hadde jaktet hjortevilt i gjennomsnitt 4,9 av de siste 9 årene. 27% hadde jaktet hjortevilt hvert år de siste 9 årene. Hvorvidt jegerne bodde i spredtbygde eller tettbygde strøk hadde ingen betydning. De fleste av respondentene bodde i Hordaland (n=23), Agderfylkene og Rogaland (n=13). Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal hadde 11 personer i denne kategorien. Det var også flere i fra Trøndelag og Nordland (n=8) enn fra Oslo/Akershus (n=5) og Østlandet (n=6). I Hedmark og Oppland var det bare 4 personer som havnet i denne kategorien.

De som hadde høyest skår på ønsket om å jakte et sted med stor sannsynlighet for å felle trofédyr (n=186) var personer som hadde noe lavere inntekt enn de med høy betalingsvillighet. Den gjennomsnittlige personen var om lag 43 år (\pm S.E. 1,06) år, hadde noe lavere andel med høy på utdanning, noe kortere generell jakterfaring, 75 % hadde mer enn 5 års erfaring og 40 % hadde mer enn 20 års erfaring. De har derimot noe lenger erfaring med hjorteviltjakt, og jaktet hjortevilt i gjennomsnitt 5,3 ganger de siste 9 årene, hvorav 26 % hadde jaktet hjortevilt hvert år i løpet av de 9 siste årene. Det var 55 % som bodde i spredtbygde strøk. Her var det flest som bodde i Sogn & Fjordane (n=49), Hordaland (n=48), Agder og Rogaland hadde 33 personer, mens i Trøndelag og Nordland var det 21 personer. På Østlandet ellers (n=17), Akershus og Oslo (n=11) og Hedmark og Oppland (n=9) var interessen for trofédyr noe mindre.

5 Diskusjon

5.1 Utvalget

Representativiteten i datasettet vurderes til å være meget god. Det er heller ingen ting som tyder på store demografiske forskjeller mellom de som har besvart undersøkelsen og de som ikke har svart på undersøkelsen. Det var 0,6 prosentpoeng færre kvinner i utvalget, om man sammenligner med andel kvinner som går på jakt (SSB, 2011) og en større andel enn hva som ble rapportert i "Bedre Hjortejakt 2003", der 0,8 % av skuddene som ble løsnet, ble løsnet av kvinner (Andestad, 2004). Undersøkelsen i 2003 sier ikke noe om andel kvinner som deltok under jakta, bare andel skudd som ble løsnet under hjortejakta. Fordeling etter jakterfaring (kun for perioden 2001-2010) viser at jegere med 5 års erfaring eller mer utgjør 56 % av respondentene, mens denne gruppen utgjorde halvparten av de som ble trukket ut. På spørsmål om hvor lang generell jakterfaring man hadde, svarte 51 % at de hadde generell jakterfaring på 20 år eller mer. I undersøkelsen "Bedre hjortejakt 2003" var gjennomsnittlig jakterfaring 22 år (Andestad, 2004). Dette tyder på at hjortejakt er en jaktform mange ikke starter med direkte. Det var bare 3 personer som oppga at dette var deres første jaktår. Gjennomsnittsalderen for jegerne i undersøkelsen (47,8 år) var også 2,8 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet for jegere. I undersøkelsen "Bedre hjortejakt 2003" var gjennomsnittsalderen 45 år (Andestad, 2004). Mange jegere er muligens innom småviltjakt først, for siden å forsøke seg på hjortevilt. En svarprosent på 61 er omtrent som forventet. I en tidligere undersøkelse av tilsvarende omfang blant landets rypejegere i 2006, ble det rapportert om en svarprosent på 68 (Andersen et al., 2009).

Når det gjelder jaktinnsatsen vet vi fra før at jegere som bor i spredtbygde strøk jakter mer enn jegere som bor i byer (SSB, 2011). Samme mønster fant vi her, i tillegg fant vi at den generelle jaktinnsatsen til jegere med lite erfaring var mindre enn jegere med lang erfaring. Til det mer praktiske rundt hjortejakta, hadde mellom 6-8 % aldri vommet ut, flådd eller partert hjortevilt tidligere, mens 53-59 % hadde gjort dette mer enn 15 ganger. Viltkjøtt er utvilsomt en viktig del av jaktopplevelse for mange hjorteviltjegere. Selv om 40 % oppgir at det har liten betydning, sier 48 % at viltkjøtt har stor betydning. Viltkjøttets betydning var signifikant større for erfarne jegere og jegere bosatt i spredtbygde strøk enn jegere med lite erfaring og jegere bosatt i tettbygde strøk. Vi ser også at jegerne rangerte utsagnene om at "å spise vilt jeg selv har felt er en viktig del av totalopplevelsen med jakt" og at viltkjøtt har en bedre smak enn kjøtt fra husdyr", som ble rangert som nest-, og tredje viktigste motiv i jaktopplevelsen til jegerne. Det var også 26 % som mente at mer enn 50 kilo viltkjøtt var passe mengde til bruk i egen husholdning. Det vil si at dersom en husholdning bestående av 4 personer spiser et måltid med 250 gram viltkjøtt per person, tilsvarer dette 35 måltider (når vi trekker fra 30 % vekt som utgjør bein, hinner fett og annet avskjær) i løpet av året. Det var et fåtall (4 %) som mente at inntil 10 kg viltkjøtt var nok.

I undersøkelsen hadde 67 % jaktet hjort i 2010, mens 69 % av de som ikke hadde jaktet hjort vurderte å jakte hjort i løpet av noen år. Det var tidsklemma, mangel på ledig fritid, som ble oppgitt som viktigste årsak til at man ikke hadde jaktet hjort i 2010. Hvordan man disponerer sin fritid er et prioriteringsspørsmål, og kan også ha sammenheng med livsfase, for eksempel hos småbarnsforeldre. Det var faktisk en del yngre jegere med lite jakterfaring i utvalget og manglende prioritering av jakt bør sees i sammenheng med livsfasen vedkommende er inne i. De mest foretrukne tiltakene som skal til for at potensielle hjortejegere skal blir aktive jegere var å få tilgang til jaktområder som ligger innenfor det man anser som akseptabel reiseavstand og at det blir enklere å skaffe seg oversikt over jaktmulighetene i landsdelen man bor. Det ser ikke ut som at mangel på erfaring, i samme grad som tilgangen til jakt, er avgjørende for at man ikke kommer seg ut på jakt.

5.2 Dagens tilbud - Jaktutøvelsen i 2010

De sosiale sidene ved jakta, det å reise bort og gjøre noe man liker sammen med familie eller gode venner, ble rangert høyt. Gjennom jakt kan man være en del av et større fellesskap (jaktkamerater) og dette fellesskapet kan også prege hverdagslivet i andre deler av året. Jegerne jaktet oftest i et jaktlag, og som oftest var medlemmene i jaktlaget venner og familie. Vi fant signifikante forskjeller mellom landsdeler når det gjaldt andelen jegere som vanligvis jaktet alene. Jegere fra de tradisjonelle hjortefylkene Hordaland, Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal jaktet oftere alene enn jegere i andre landsdeler. I undersøkelsen "Bedre Hjortejakt 2003" ble det rapportert om at 60 % av jegerne var alene da det ble løsnet skudd mot hjort og at jegere over 65 år jakter i større grad jakter alene enn yngre jegere (Andestad, 2004). I samme undersøkelse ble det funnet at jegere som jakter alene har mindre bom og skadeskyting. Dersom vi antar av jaktlokaliteten ligger innenfor bostedsregionen til jegerne, kan de nevnte forskjellene ha flere forklaringer. I områder med høy tetthet av dyr er neppe behovet for å være mange jegere sammen like stort som i områder med lavere tettheter av dyr. En annen forklaring kan også være at lokalkjente jegere har lettere tilgang til jakt på innmark. Innmarksjakt betyr gjerne posteringsjakt, morgen, kveld eller om natta, og er en jaktform som ikke krever at man er flere sammen for å kunne jakte. Innmarksjakt og jakt i skumring/natt har flere dødelige førsteskudd enn jakt i utmark og om dagen (Andestad, 2004). Det kan også tenkes at hjortejakten utenfor de største vestlandsfylkene fortsatt har preg av å være et tillegg til den primære storviltjakten som tradisjonelt har vært elgjakt. Den norske elgjakta er i all hovedsak basert på lagsjakt. Det er derfor nærliggende å anta at vesentlige deler av den lokale jaktkulturen har blitt videreført selv om både hjortebestanden og beskatningen av denne har økt i "elgdistriktene".

Det mest oppdaterte tallet på antall jegere som har rapportert å ha jaktet hjort er fra jaktåret 2009/2010. 40.320 personer rapporterte å ha jaktet hjort. Samme år ble det felt 37.695 hjort på landsbasis. På bakgrunn av disse tallene blir gjennomsnittlig antall felte hjort per jeger 0,9. Sammenholder vi fellingsstatistikken bare fra de tre fylkene med flest felte dyr (Hordaland, Sogn & Fjordane, Møre & Romsdal; 30.040 felte hjort i 2010) med antall jegere fra disse fylkene (16.700) blir det gjennomsnittlige tallet felte hjort bare 1,8. Hjortejegerne som deltok i denne spørreundersøkelsen felte i gjennomsnitt tre hjorter i 2010. Til sammenligning ble det i Bedre Hjortejakt 2003 gjennomsnittlig felt 1,4 hjort per jeger i Møre og Romsdal, men samtidig hadde jegerne som deltok i den undersøkelsen et noe høyere gjennomsnitt (2-3,2 hjort/år) over en 5-års periode (Andestad, 2004). At gjennomsnittlig antall felte hjort ligger over gjennomsnittet indikerer at jegerne i vårt utvalg er gjennomgående ivrigere, eller med suksessrike, enn det vi ville vente ut fra et rent tilfeldig utvalg. Tre hjorter per jeger er mye, og indikerer samtidig at det må være plass til langt flere jegere under hjortejakta. Eksempelvis er det lov å felle flere hjort enn elg i nasjonal målestokk, men fortsatt er det betydelig færre hjortejegere enn det er elgjegere (SSB, 2011) i Norge. I 2010 ble det skutt 72 % av en fellingskvote på totalt 54.350 hjort. Fem prosent av jegerne i denne undersøkelsen hadde felt 7 hjorter eller flere, noe som antallsmessig er rimelig høyt for en person i en jaktsesong. At en liten andel jegere feller en stor andel av viltet, er vanlig pga. store forskjeller i ferdigheter. Disse funnene indikerer sterkt at det ressursmessig er god plass til langt flere hjortejegere. Våre funn støtter opp under kronikken i Nationen 6. juli 2010 (Olaussen & Mysterud, 2010) der det reises spørsmål om hjortejakta kun er for de få, eller om det er plass til flere jegere. Det var i 2010 1,35 fellingsløyver tilgjengelig per person som jaktet hjort. Vi fant også at 36 % oppga at de ikke betalte for jakta. Det kan tyde på at mange jakter sammen med grunneiere med jaktrett, som kan være en del av familien eller venner av jegeren. Uansett skapes det lite næring og økonomiske ringvirkninger til lokalsamfunnet ved en slik praksis.

Det var 59 % av jegerne som oppga at de jaktet på innmark. I 2003 ble det rapportert om at 58 % av alle skudd mot hjort, ble avfyrt på innmark (Andestad, 2004). Andel hjort felt på innmark var sterkt, positivt korrelert med andelen av jakta som ble utøvd på innmark og indikerer at jakt på innmark kan være langt mer effektivt enn å jakte i utmark, dersom man har muligheter til dette. Jegere i spredtbygde strøk benytter oftere posteringsjakt i utmark og innmark, også om natta, enn jegere som bor i tettbygde strøk. Disse forskjellen kan skyldes lokalkunnskap, man

skaffer seg trolig lettere grunneiers tillatelse til å jakte på innmark, dersom man kjenner grunneiere og terskelen for å spørre er kanskje høyere for en som betraktes som en "uttabygds" jeger.

5.3 Forbruk

Det var få som rapporterte om utgifter knyttet til overnatting under jakta. Dette kan bety at en stor del av jegerne faktisk overnatter hjemme, eller hos familie og venner når de er på hjortejakt. Totalforbruket under jakta hos den gjennomsnittlige jeger beløper seg til 7765 kr, hvorav fellingsavgifter utgjør 4076 kr. Kostnadene knyttet til betaling av fellingsløyver og jaktrett dekker sannsynligvis flere fellingsløyver (se kap. 5.2) Samtidig har vi funnet at 36 % av respondene ikke betaler for jakta.

Variasjonen i forbruk var imidlertid stor og varier med flere 10-tusen talls kroner. Vi fant også at jegere med lite erfaring har større forbruk knyttet til jakta. Dette kan skyldes at våpengarderoben og/eller utstyrslageret er mindre innholdsrikt enn hos erfarne jegere.

5.4 Ønsker og planer for hjortejakta i de nærmeste årene

I forhold til bosted fant vi at jegerne primært ønsket å jakte i områder som lå nært eget hjemsted eller i de tradisjonelle hjortefylkene Sogn & Fjordane eller Møre & Romsdal. Hordaland virket å være mindre kjent for østlendinger, alternativt at Hordaland betraktes som for langt vekk i forhold til reiseavstand. Nesten halvparten synes inntil 4 timer var en passende reiseavstand.

Dersom jegerne i fremtiden skulle velge, ønsker de å disponere et eget jaktterreng der det er mulig å benytte flere jaktmetoder og som byr på gode sjanser for å felle dyr. Jaktlaget som et sosialt fellesskap kommer igjen til syne og betraktes som viktig i den fremtidige hjortejakta, samtidig som at de ønsker å kunne felle alle dyra på den tildelte kvoten. Her finner vi også forskjeller mellom det jegerne faktisk gjør i dag og hva de ønsker seg i fremtiden. Den lave prioriteten for jakt på brølende bukker i dag, kontra hva jegerne ønsker seg i fremtiden, har mulig en sammenheng med at denne jakten i hovedsak er rettet mot et fåtall individer (eldre bukker), og at hovedtyngden av jaktuttaket består av andre dyr. Mange områder har i lengre tid også hatt en kjønnsmessig skjev bestandssammensetning hvor bukker generelt og eldre bukker spesielt har vært underrepresentert. Trass i økende bestandstettheter har dette resultert i at bukkenes brøleaktivitet mange steder har vært moderat eller fraværende. En rekke områder har tatt forvaltningsmessige grep for å endre denne situasjonen. Det er derfor naturlig å anta at omfanget av denne jaktformen kanskje vil øke i takt med at andelen eldre bukker øker i bestanden.

Jegere med lite erfaring viste større interesse for flere jaktmetoder enn mer erfarne jegere. Med økende erfaring vil man sannsynligvis finne sine favorittmetoder og holde seg til disse, mens jegere med mindre erfaring trolig er mer i en "søkefase" hva gjelder utprøving av ulike jaktmetoder. Jegere fra tettbygde strøk var mer interessert i jaktmetoder som postering i utmark, drivjakt, smygjakt og lokkejakt. Det mest tydelige var allikevel denne gruppens ønske om å kunne benytte jakthund (som ikke nødvendigvis var deres egen hund) til forskjellige jaktformer.

Når det gjelder fremtidig tilrettelegging ønsket bare 17 % at terrenget var tilrettelagt på forhånd. Andelen er ikke veldig stor, men allikevel er det slik at nesten hver femte jeger ønsker tilrettelegging og at det dermed eksisterer et potensielt marked av et visst volum. Tilrettelegging er derfor noe å tenke på for rettighetshavere som ønsker å tilby mer tilrettelagt jakt til et segment av jegere som sannsynligvis også er villige til å betale mer for dette. På samme måte som det tilrettelegges for fisketurisme eller opplevelsesprodukter knyttet til småviltjakt, økes prisen etter hvor mye "innpakking" (les: tilleggstjenester) produktet har. Ønsket tilrettelegging gjaldt først og

fremst muligheter til oppbevaring av kjøtt på kjølelager og at man fikk en omvisning i terrenget med tanke på poster, trekkruiter, skytetårn og rydding av poster/skuddsektorer. Et overnattingssted av normal standard var mer interessant å leie, enn et sted med enkel eller høy standard.

5.5 Betalingsvilje

Når vi ser på hva jegerne er villige til å betale per kilo kjøtt (slaktevekt), virker det som at hjortejakta generelt ikke oppfattes å være for kostbar. Jegerne var villige til å betale noe mer for kalver og ungdyr i forhold til voksne dyr, enn hva de gjør i dag. Størst differanse var det for ungdyr, i forhold til voksne dyr. Når det gjelder de ulike periodene av jaktseasonen fant vi at en stor andel (36 %) var villige til å betale mer for å jakte den første jaktuka i september, sammenlignet med "normalpris" i oktober måned, og at andelen som er villige til å betale mer for jakta avtar jo senere ut i jaktseasonen man kommer. I november og desember var det henholdsvis 38 % og 44 % som ønsket å betale mindre for jakta. Dette er informasjon som jaktrettshaverne bør ta inn over seg når man ser Direktoratet for naturforvaltning sitt forslag til nye jakttider for hjort fra 1. april 2012- 31. mars 2017, der det foreslås at hjortejakta åpnes 1. september og avsluttes lille julaften. Her gis rettighetshaverne muligheten til å slippe til flere jegere i løpet av sesongen og samtidig differensiere prisene i forhold til tiden på året jakta foregår.

Den viktigste informasjonskilden til å søke tilgang til nye jaktområder var venner og kjente, etterfulgt av internettsider. Å ha tillit til informasjonen som gis synes å være viktig når man søker etter nye jaktområder. Her kan fellingsstatistikk, "sett-hjort" og lignende data være nyttig informasjon til den som søker nye terreng. Hjorteviltregisteret kan i denne sammenhengen benyttes mer aktivt av jegere som søker seg nye jaktområder. Siden det her finnes data på kommune- og vald-nivå. Ett tilsvarende eksempel på en informasjonskilde som benyttes svært mye, er de såkalte "laksebørsene" for de enkelte laksevassdragene. Dette er en hjemmeside som også rapporterer de registrerte fangstene fortløpende. Her kan man gå inn på det enkelte vald og få tilnærmet daglig oppdatering på fangst og man ser samtidig historikken i fra starten på sesongen og også forrige år.

I kapittel 1.7 så vi utelukkende på de jegerne som utgjorde det eksklusive elementet ved at de hadde krysset av høyeste skår på betalingsvillighet eller hvor interessert man var i å felle trofédyr. Gruppen med høy betalingsvillighet vil trolig ha større grad av gjenkjøp eller ønske jakt i samme terreng over flere år, enn jegere som går for trofeer. Et generelt trekk ved troféjegere er at de har lite grad av gjenkjøp, siden de gjerne går over på andre arter, eksempelvis annet hjortevilt eller arter i utlandet, når trofeet er sikret.

5.6 Forskjeller mellom landsdeler

Vi har påvist en god del forskjeller mellom ulike landsdeler. Disse forskjellene kan i stor grad relateres til jaktkulturen og jakttradisjoner man har de ulike regionene. Viltkjøtt betydde minst for jegere bosatt i Agder og Rogaland, sammenlignet med de fleste andre landsdeler. Potensielle hjortejegere i Østlandsområdet med Oslo synes i større grad enn jegere i andre deler av landet at de manglet tilgang til jaktområder innen akseptabel reiseavstand fra hjemmet og at de syntes hjortejakt var for dyrt. Det er også naturlig at jegere på Vestlandet har lengre erfaring med hjortejakt enn jegere i Østlandsområdet, hvor hjorten ikke har vært etablert like lenge som den har vært på Vestlandet. Jegere på Østlandet var mer enige i at tilgangen til hjortejakt hadde blitt bedre i løpet av de siste årene, sammenlignet med jegere på Vestlandet. Jegeren i områder med høy tetthet av hjort, fra Hordaland til og med Møre & Romsdal, jaktet oftere alene enn jegere i andre deler av landet, og posteringsjakt var en mye brukt metode. På Østlandet, hvor hjortebestanden generelt er mer glissen, var det andre jaktmetoder som dominerte, og disse er gjerne de samme som tradisjonelt benyttes under jakt på elg. De i gjennomsnitt største jaktlagene fant vi i Agder, Rogaland, Hedmark og Oppland, mens de minste jaktlagene fant

vi i Hordaland, der også flest jegere jakter alene. Eiendomsstrukturen og hvordan rettighetshaverne er organisert spiller også inn. I områder med høy tetthet av hjort kan jaktområdene være relativt små, uten at det går ut over sannsynligheten for å felle hjort, mens i områder med lavere tettheter, må jaktområdene være betydelig større. Disse forskjellene har betydning for hvordan jegerne legger opp jakta.

Hvordan forvaltningspraksisen er rundt om i landet er også forskjellig. I enkelte områder på Østlandet er det vanlig å knytte fellingsløyvene for hjort til jaktlagene som jakter elg. Hjorten blir da mer en "bonus" og kanskje ikke øverst på prioriteringslista under jakten. Hvilke betalingsmodeller som benyttes i forbindelse med hjortejakta varierte også. Fast kilospris er mest vanlig på Østlandet og i Trøndelag opp til Nordland. Dette kan tenkes å være samme praksis som benyttes for elgjakta i disse områdene. Ellers fant vi at en grunnpris og en fast eller variabel kilospris også var mer brukt i Hedmark og Oppland enn i de andre landsdelene.

Jegere fra Østlandsområdet, spesielt jegere fra Oslo og Akershus-området, var generelt mer interessert i å betale for ekstra (tilrettelagte) tjenester knyttet til hjortejakta enn jegere på Vestlandet. Hjorten er trolig fortsatt mer "eksklusiv" som art for østlendingene og man ønsker derfor å kjøpe tilrettelagte tjenester slik at man får en mer opplevelsесrik jakttur eller er mer avhengig av tilleggstjenester som overnatting, lagring av kjøtt og lignende dersom man ikke jakter i hjemlige områder.



Bilde 6. Hjorten er sikret. Foto: Erling L. Meisingset.

6 Referanser

- Andersen, O., Kaltenborn, B. P., Pedersen, H. C., Storaas, T., Faye-Schjøll, E., & Solvang, H. (2009). *Spørreundersøkelse blant rypejegere etter jaktseasonen 2006/07. Datagrunnlag og noen sentrale funn - NINA Report 379: 45 s.*
- Andestad, t. (2004). Bedre Hjortejakt - rapport fra spørreundersøkelse. 47 s.
- Dillman, D. A. (2006). *Mail and Internet surveys : the tailored design method* (2nd ed.). New York: Wiley.
- Mysterud, A., & Holthe, V. (2007). Hjortens nytteverdi. Kronikk. *Nationen*, 30. mai s. 25.
- Olaussen, J. O., & Mysterud, A. (2010). Hjortejakt – for de få? . *Nationen*, 6. juli, s. 18.
- Shelby, L. (2011). Beyond Cronbachs Alpha: Considering confirmatory Factor Analysis and Segmentation. *Human dimensions of wildlife* 16, 142-148.
- SSB. (2011). <http://www.ssb.no/jeja/>. Retrieved 30.05.2011
- Vaske, J. (2008). *Survey Research and Analysis: Applications in parks, recreation and human dimension*. State College, PA: Venture Publishing Inc.



Norsk institutt for naturforskning (NINA) er et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen naturforskning. Vår kompetanse utøves gjennom forskning, utredningsarbeid, overvåking og konsekvensutredninger.

NINAs primære aktivitet er å drive anvendt forskning. Stikkord for forskningen er kvalitet og relevans, samarbeid med andre institusjoner, tverrfaglighet og økosystemtilnærming. Offentlig forvaltning, næringsliv og industri samt Norges forskningsråd og EU er blant NINAs oppdragsgivere og finansieringskilder.

Virksomheten er hovedsakelig rettet mot forskning på natur og samfunn, og NINA leverer et bredt spekter av tjenester gjennom forskningsprosjekter, miljøovervåking, utredninger og rådgiving.

ISSN:1504-3312
ISBN: 978-82-426-2312-6

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: Postboks 5685 Sluppen, NO-7485 Trondheim

Besøks/leveringsadresse: Tungasletta 2, NO-7047 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00, Telefaks: 73 80 14 01

E-post: firmapost@nina.no

Organisasjonsnummer 9500 37 687

<http://www.nina.no>

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger